

A SZINDIKÁTUSI SZERZŐDÉS

Jelige: „klanglis”

Tartalom

Tartalom.....	2
Bevezető.....	4
1. Szindikátusi szerződés fogalma.....	6
1.1. A szindikátusi szerződés helye a jogrendszerben.....	6
1.2. Járulékos vagy önálló szerződés?	8
1.3. A szindikátusi szerződés létjogosultsága.....	9
2. A szindikátusi szerződés alanyai.....	10
2.1. Tagváltás hatása a szindikátusi szerződésre	12
3. A szindikátusi szerződés tárgya	13
3.1. A szavazási megállapodás	15
3.2. A választottbírósági kikötés.....	18
3.2.1. A választottbírósági kikötés a szindikátusi szerződésben	18
4. A szindikátusi szerződés megkötése	21
5. Az érvénytelenség.....	22
5.1. A semmisség.....	22
5.2. A megtámadhatóság	23
5.3. Érvénytelenség a társasági jogban	25
5.4. Érvénytelenség a szindikátusi szerződés kapcsán	25
5.5. A szindikátusi szerződés és a társasági szerződés egymáshoz való viszonya	27

6. A szindikátusi szerződés tartalma	29
6.1. A befektetési szindikátusi szerződés	31
6.2. A szindikátusi és a koncessziós szerződés	33
6.3. A versenykorlátozó szindikátusi megállapodás.....	33
6.4. A szindikátusi szerződés a versenyjog és a közbeszerzési jog határán	34
 7. A szindikátusi szerződés biztosítékai	35
 8. A szerződésszegés jogkövetkezményei	37
 Összegzés	41
 Felhasznált irodalom.....	42
 Mellékletek	44

BEVEZETŐ

A gazdasági életben egyre nagyobb szerepet kap egy együttműködési megállapodás – típus, a szindikátusi szerződés. Dolgozatomban a társasági jogi atipikus szindikátusi szerződés bemutatására vállalkozom.

A kutatómunka megkezdése előtt nem voltam teljesen tisztában azzal, hogy milyen komoly feladatot vállallok, hiszen a szindikátusi szerződés kapcsán jogszabály megalkotására nem került sor, valamint a hazai jogirodalom igen csekély, de annál hasznosabb cikkeket tartalmaz e kérdéskörben. A bírói álláspont, valamint a jogirodalomban megjelent publikációk némely esetekben nem azonos álláspontra helyezkednek, ami a téma feldolgozását tovább nehezítette. A külföldi szakirodalom sem segítette a tájékozódást, hiszen a hazai gyakorlattól eltérően a szindikátusi szerződésnek megfeleltethető joint venture (közös vállalkozás) megállapodások kifejezést igen széles körben használják. Számos dologra utalhat ez a kifejezés, kezdve a fúzióktól egészen a kutatási, fejlesztési vagy termelési célú együttműködési megállapodásokig.¹

Magyarországon ilyen kiforrott gyakorlat még nem alakult ki, azonban a társasági jogi szindikátusi szerződés már él a köztudatban és az elkövetkező néhány oldalon ezen együttműködési kontraktus bemutatását kísérelném meg a hazai jogszabályok tekintetében a klasszikus szerződéselemzési szempontok alapján.

Dolgozatom a szindikátusi szerződés fogalmi meghatározásával kezdtem, ezt követően bemutattam a jogrendeszerben elfoglalt helyét. A dolgozat ezen részében jogterület alapján (tisztán társasági jogi, tisztán más jogági és vegyes jogági) csoportosítottam a szindikátusi szerződést, ugyanis ezen csoportosítási szempont alapján válik egyértelművé, mit is jelent a társasági jogi típusú szindikátusi szerződés. A tisztánlátás érdekében a társasági jogi típuson túlmenően a szindikátusi szerződés egyéb válfajairól is említést tettem, tekintetben a rövidegre szorítkoztam. Szükségesnek tartottam állástfoglalni a szindikátusi szerződés létjogosultsága tekintetében, ugyanis a gyakorlatban kialakult azon állásponttal - miszerint a szindikátusi szerződés a társaság működésének megkettőződését eredményezné - határozottan nem értek egyet. Bár sem a társasági törvény, sem a hatályos Polgári Törvénykönyv nem tartalmaz utalást ezen szerződéstípusra, valamint megkötéséről egyetlen jogszabály sem rendelkezik, a szindikátusi szerződésnek helye van a társaság életében, hiszen nem véletlenül

¹ Michael Walther and Ulrich Baumgartner „Joint venture review under the new EC Merger Regulation” (The European Antitrust Review 2007, 22. p.)

került kimunkálásra a gyakorlat által az együttműködési kontraktusok ezen válfaja. Ezt követően a szindikátusi szerződés járulékos és önálló jellegének a tisztázását kíséreltem meg. Kardinális kérdésként tekintek a járulékos és önálló jelleg megállapítására, mely megállapításom a dolgozat egészén átível. Dolgozatom a szerződés alanyainak bemutatásával folytattam. A bírói és a joggyakorlatban kuminkált azon álláspontra cáfoltam rá, mely szerint gazdasági társaság nem lehet ezen atipikus együttműködési kontraktus alanya. Álláspontom alátámasztására két szerződéses konstrukciót vázoltam fel. A szerződés lehetséges tárgya kapcsán bemutattam a szindikátusi szerződés sokszínű és változatos jellegét, valamint jellegzetes megállapodásként a szavazási megállapodást emeltem ki és mutattam be, valamint a szindikátusi szerződés előszerződési jellegéről tettem említést. Következő pontban a szindikátusi, illetve a társasági szerződésben szereplő választottbírói kikötés kiterjesztő, valamint megszorító értelmezésének lehetőségeit vázoltam fel, és e tekintetben a gyakorlattól eltérően foglaltam állást. Ezt követően a lehetséges szerződési biztosítékok körét vázoltam fel, végezetül a jogkövetkezmények lehetséges körét és a szindikátusi szerződés szempontjából releváns elemeit mutattam be és a bírói gyakorlattól eltérően a társasági jogi szankció alkalmazásának lehetősége mellett foglaltam állást.

Kézirat lezárva: 2014. január

1. A szindikátusi szerződés fogalma

A szindikátusi szerződés a társaságban részt vevő felek céljait, társasággal szemben vállalt kötelezettségeit, elvárásait, a tagok egymáshoz való viszonyát szabályozza.² A fogalmi meghatározásból is érzékelhető, hogy a szindikátusi szerződés a társasági szerződésre tekintettel, azzal kapcsolatban jön létre. A társasági szerződés ugyanis – csupán – a szervezeti kérdéseket, valamint a tagok és a társaság viszonyát szabályozza, a társaság működésére vonatkozó szabályokat tartalmaz. Azonban a tagok egymás közötti, társaságon belüli együttműködéséről, a tagok egymással szembeni elvárásairól hallgat (adódóan többek között az iratmintás cégeljárásból). Így szükségesnek mutatkozik egy olyan szerződés, amely a társasági szerződés „hiányosságait” kiküszöböli.

1.1. A szindikátusi szerződés helye a jogrendszerben

A szindikátusi szerződés jogrendszerben elfoglalt helye kapcsán ki kell hangsúlyozni, hogy a dolgozat első sorban a társasági jogi szindikátusi szerződéssel foglalkozik. Azonban az együttműködési megállapodások ezen típusa igen sokszínű, ezáltal nem szorítkozhatunk csupán a polgári és társasági jogi jelleg vizsgálatára. Ennél fogva szükségesnek látom a társasági jogi típusú szindikátusi szerződés jogrendszerben, valamint szerződéses rendszerben történő elhelyezését.

A szerződések rendszerében megkülönböztetjük a magánjogi és a közjogi szerződéseket. A magánjogi szerződéseket további két csoportra bonthatjuk: a nevesített és a nevesítetlen szerződésekre. A nevesítetlen szerződések kategóriájába tartoznak az egyedi megállapodások, azaz a de facto innominát szerződések, valamint a vegyes szerződések, melyek tartalmukban vegyítik egyes szerződéstípusok elemeit, vagy közjogi és magánjogi elemeket egyaránt tartalmaznak. A nevesített szerződések kategóriájába az atipikus és a tipikus szerződések sorolhatóak. Tipikusak azok a szerződések, melyek a Polgári Törvénykönyvben szabályozásra kerültek, atipikusak azok, amelyek a magánjogi kódexünkben (még) nem kaptak helyet, azonban kikristályosodott jellemzőkkel és tartalmi jegyekkel bírnak. Az új Polgári Törvénykönyv hatályba lépésével a jelenleg bevett gyakorlat megváltozik és több atipikus (bizalmi vagyonkezelés³, önálló kereskedelmi ügynöki szerződés⁴, faktoring szerződés⁵, lízing

² Balásházy Mária „A szindikátusi szerződés a társasági és a polgári jog határán” (Gazdaság és Jog, 1993/5.; 16.p.)

³ 2013. évi V.tv. 6:310 – 6:330.§

szerződés⁶, franchise szerződés⁷), valamint egy nevesítetlen vegyes szerződés (a disztribútori szerződés⁸) is – részben vagy egészben – tipikussá válik, és a 2013. évi V. törvény részét fogja képezni.

A szindikátusi szerződés egy atipikus kontraktus, melyre nézve hazánkban hatályos jogszabály nem tartalmaz rendelkezéseket. Az atipikus jellegét támasztja alá, hogy a hatályos és a 2014. év márciusában hatályba lépő Polgári Törvénykönyv sem szabályozza a kontraktust, továbbá az elnevezése idegen, amely a legtöbb atipikus szerződés jellemzőjeként jelenik meg, valamint tartalmának kialakítása során a külföldi joggyakorlatnak nagy szerepe volt.

Az alkalmazandó jogszabály megtalálása kapcsán segítséget nyújt az az általános érvényű megállapítás, miszerint a szindikátusi szerződés főként személyi és vagyoni viszonyokat szabályoz. Elsőként tehát a polgári jog területén kell keresgelnünk, azonban egyértelműen egyik szerződéstípusba sem tudjuk besorolni, hiszen a szerződés tárgya és a tartalma rendkívül szerteágazó lehet. A társasági jogi szindikátusi szerződés esetében a szerződés által létrehozott jogviszony kétséget kizáróan a társasághoz, valamint a társasági joghoz kapcsolódik, így ez a helyzet alkalmat teremt a társasági törvény alkalmazására és figyelembe vételére is. További kapaszkodót jelent a társasági jogi szindikátusi szerződés esetében a Gt. 9.§ (2) bekezdése, amely szerint e törvény által nem szabályozott személyi és vagyoni viszonyok tekintetében a Ptk. vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

A fent megfogalmazottak azonban nem minden szindikátusi szerződés esetén alkalmazhatóak. Ha a felek közötti megállapodás a közbeszerzési eljárás során jön létre vagy versenyjogi hatása van, ebben az esetben a vonatkozó ágazati jogszabályokat épp úgy alkalmazni kell, mint a Polgári Törvénykönyv szerződésekre vonatkozó általános szabályait.

Az érintett jogterület alapján a szindikátusi szerződés három nagy csoportba osztható: megkülönböztetjük a tisztán társasági jogi szindikátusi szerződést, mely kategóriába sorolható a szavazási megállapodás és a befektetési szindikátusi szerződés; a következő csoportba a tisztán más jogági szindikátusi szerződések tartoznak, melyek lehetnek polgári jogi vagy versenyjogi szerződések, avagy a közbeszerzési jog területére is vonatkozhatnak. Végezetül a harmadik csoportot képezi a vegyes jogági szindikátusi szerződés. A vegyes jogági

⁴ 2013. évi V. tv. 6:288 – 6:301. §

⁵ 2013. évi V. tv. 6:405 – 6:408. §

⁶ 2013. évi V. tv. 6:409 – 6:415. §

⁷ 2013. évi V. tv. 6:376 – 6:381. §

⁸ 2013. évi V. tv. 6:372 – 6:375. §

szindikátusi szerződés jellemzője az, hogy egyidejűleg a szerződés - tartalma alapján - több jogterületet érint.

1.2. Járulékos vagy önálló szerződés?

A felek a szindikátusi szerződést a társasági szerződésre tekintettel kötik meg, ezért a szindikátusi szerződésnek addig van értelme és létjogosultsága, amíg a szervezet (gazdasági társaság) létezik, mert megszűnése esetén nem marad olyan keret, ahol a vállalt magatartás gyakorolható.⁹ Ez a szindikátusi szerződés járulékos jellegét igazolja. Sárközy Tamás álláspontja szerint a szindikátusi szerződés független önálló szerződés, mert azt a társasági szerződéssel nem egy időben kötik, a szerződés alanyai sem feltétlenül azonosak, valamint a szerződések tartalma is eltérhet egymástól.¹⁰ Véleményem szerint ilyen éles megállapítás nem tehető, ugyanis egyedül a szindikátusi szerződés tartalma adhat választ az önállóság – járulékosság kérdésére. Ha a szindikátusi szerződés a szervezet működése során szabályozza a tagok egymás közötti viszonyát, kétségtelenül a járulékos jelleg nyer megállapítást, azonban a szindikátusi szerződés a szervezet megszűnését követő élethelyzetekre is tartalmazhat szabályokat. Véleményem szerint ilyen esetekben a járulékos jelleg nem állapítható meg, hiszen nem létezik már az a szervezeti keret, jogviszony, amelyhez „járulhatna” a szerződés, hanem önálló szerződésként, a társasági szerződéstől függetlenül létezik. Bár a társasági szerződés előfeltétele volt a szindikátusi szerződésnek, ezért ezt az önállóságot szerencsésebb a relatív önállóság kategóriájával felruházni. E tekintetben a szindikátusi szerződést szokás Janus – arcú szerződésnek is nevezni.¹¹

A bírói gyakorlatban megjelent álláspont szerint a szindikátusi szerződés által szabályozott jogviszony autonóm jogviszony, ugyanis a szerződésben vállalt kötelezettségeket a tartalmuk szerint kell elbírálni,¹² továbbá független, önálló szerződés a gazdasági társaság társasági szerződésétől, a társaság által kötött szerződésektől és a szindikátus tagjai által kötött szerződésektől.¹³ Azonban – véleményem szerint – ilyen generális kijelentés nem tehető. Ahogyan említettem az előzőekben, a szindikátusi szerződés önállósága – járulékosága kérdésében egyértelműen állást foglalni nem lehet. Következik ez abból, hogy a hatályos

⁹ Jenovai Petra – Papp Tekla – Strihó Krisztina – Szeghő Ágnes „Atipikus szerződések” (Lectum Kiadó, Szeged, 2011, 33.p.)

¹⁰ Sárközy Tamás „A szindikátusi szerződésről” (Eörsi Gyula Emlékkönyv, HVG – Orac, Budapest, 2002, 177.p.)

¹¹ Dr. Lukács Mónika – Dr. Sándor István – Dr. Szücs Brigitta „Új típusú szerződések és azok gyakorlata a gazdasági életben” (HVG – ORAC, Budapest, 2013, 47-48.p.)

¹² BDT 2007.1671.

¹³ GYÍT Gf. II.20.118/2009/4.

jogunk külön normával, speciális jogszabállyal ezen szerződéstípust nem szabályozza. A szindikátusi szerződés olyan atipikus szerződés, amely a szerződő felekre érvényes kötelmi jogi kötelezettségvállalást keletkeztet, és amelyet olyan tartalommal kell teljesíteni, ahogy azt a felek szabályozták.¹⁴ Mivel a szindikátusi szerződést a hatályos jog nem szabályozza, a szerződés létrejöttére és megszűnésére a Ptk. általános szabályai az irányadók.¹⁵ A jogszabályba ütközés tilalmát mindenkor tiszteletben kell tartaniuk a feleknek.¹⁶ A jogi szabályozás hiánya folytán alakszerűségi érvényességi kelléke ezen szerződéstípusnak nincs. Létrejöhét szóban, írásban, ráutaló magatartással egyaránt. „Azonban a gyakorlat következetesen az írásbeliség mellett „tör lándzsát”: nem feltétlenül érvényességi kellékként, inkább biztonsági, bizonyíthatósági szerepe miatt.”¹⁷

A Győri Ítéltábla Gf. II. 20.341/2010/6. számú ügyében a bíróság a gazdasági társaság legfőbb szerve által hozott határozatokat minősítette szindikátusi szerződésnek:

„Az ugyan kétségtelen, hogy a (...) közgyűlési határozat elfogadásával az abban részes részvényesek között szerződés jött létre a gazdasági tevékenységük alperesen keresztüli összehangolására, az alperes által megkötött - nagy volumenű - szállítási szerződések előnyeinek kihasználására és az ebből eredő (több irányú) részvényesi kötelezettségekre. Ez a szerződés azonban nem a formakényszerhez kötött társasági jog által elismert szerződés (azaz: részvénytársaság esetén alapszabály módosítás) volt, hanem a közgyűlési határozatot elfogadó társasági tagok által létrehozott, jogszabályok által nem rendezett atipikus szindikátusi szerződés.”¹⁸

1.3. A szindikátusi szerződés létjogosultsága

A gyakorlati életben olyan álláspont kristályosodott ki, mely szerint a szindikátusi léte a társaságon belül nem indokolt. Ennek alátámasztására hivatott a hatályos 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról (továbbiakban Gt.), amely nem tartalmaz olyan rendelkezést, ami alapján a szindikátusi szerződés megkötése indokolt lenne, ennél fogva feleslegesnek és formálisnak tekinthető ezen szerződés. Ebben a szándéknyilatkozatban csupán polgári jogi kötelemek kerülnek szabályozásra, ezért „nem lehet egyidejűleg két iránytűje” a gazdasági társaságnak, mert ez feszültségforrást jelent a gazdasági társaságon

¹⁴ BDT 2007.160.

¹⁵ PÍT Gf. IV. 30.247/2007/4.

¹⁶ Jasztrabszki Tamás „A szindikátusi szerződés” (Cég és Jog, 2000/7-8.; 6.p.)

¹⁷ Jenovai – Papp – Strihó – Szeghő i. m. 13.p.

¹⁸ GYÍT Gf. II. 20.341/2010/6.

belül, továbbá a szindikátusi szerződésre a cégnyilvánosság elve nem terjed ki, így esetleges törvénysértő gyakorlatot eredményezhet a gazdasági társaság működése során.

Véleményem szerint a szindikátusi szerződés léte indokolt. A társasági szerződés ugyanis pusztán szervezeti kérdéseket rendez, valamint a tagok és a társaság viszonyát szabályozza, a társaság működésére vonatkozó szabályokat tartalmaz, azonban a tagok egymás közötti belső jogviszonyára nézve semmiféle megkötést, irányvonalat nem határoz meg. Ezek alapján megállapítható, hogy a szindikátusi szerződés megkötésének elmaradása további bonyolult jogvitákhoz vezethet a tagok belső viszonya tekintetében. Ennél fogva a „két iránytű jelleg” azzal, hogy mindkét szerződésnek más a szabályozási tárgyköre és a hatálya – megítélésem – szerint indokolt. Egyrészt szabályozva a tagok egymás közötti viszonyát a szindikátusi szerződés által, másrészt szabályozva a szervezeti, működési kérdéseket a társasági szerződés által.

2. A szindikátusi szerződés alanyai

A szerződési szabadság elvéből fakadóan a felek szabadon határozzák meg, hogy kívánnak-e szerződést kötni, kivel szeretnék a szerződést megkötni, valamint szabadon dönthetnek abban, hogy milyen típusú szerződést kívánnak kötni és azt milyen tartalommal kötik meg.

A szindikátusi szerződés tekintetében - a jogi szabályozás hiánya folytán - szerződéskötési kötelezettségre vonatkozó előírás nem található. A szerződéses szabadság polgári jogi alapelveinek megfelelően mondja ki a törvény (1959. évi IV. törvény, továbbiakban Ptk., hasonlatosan az új Ptk. is), hogy a felek szabad akaratára érvényesül a szerződés tartalmának meghatározásában. A tartalom-meghatározás szabadsága kiterjed a típus-szabadságra, azaz a felek nemcsak a törvényben külön nevesített szerződések valamelyikét választhatják, de több szerződés-típus elemeit vegyíthetik is (vegyes szerződések), illetve olyan megállapodást is köthetnek, amely sajátos elemei folytán egyik típusba sem sorolhatóak be (atipikus szerződés).¹⁹

A szerződés alanyai vonatkozásában a Ptk. - mint háttérjogszabály - semmiféle megkötést nem tartalmaz. A társasági jogi típusú szindikátusi szerződés esetében azonban a „bárki megkötés” nem alkalmazható. A szindikátusi szerződés alanya a gazdasági társaság tagja, a létrehozandó gazdasági társaság tagja (előszerződési tartalom esetén) vagy szerződéskötő fél lehet a társaság tagjain kívüli személy is.²⁰ Legalább két gazdasági társaságbeli tag szükséges a

¹⁹ Polgári Törvénykönyv Kommentár, Complex

²⁰ BDT 2007.160.

szerződés megkötéséhez és az sem kizárt, hogy valamennyi tag alanya legyen a szerződésnek, de nem minden tagnak kell a szindikátusi szerződésben is részesnek lennie.²¹ Maga a gazdasági társaság azonban nem lehet a szerződés alanya.²² Ennek feloldására szolgál az az opció, ha harmadik személy javára kötik meg a szerződést és ez a harmadik személy a gazdasági társaság lesz. A harmadik személy javára szóló szerződés²³ létrejöttének törvényi feltételei: a harmadik személy javára vonatkozó kifejezett kikötés és a harmadik személy értesítése a javára kikötött jogosultságról. A felek megállapodása kizárólag akkor minősül harmadik személy javára szóló szerződésnek, ha a szolgáltatás jogosultjává a harmadik személy válik.²⁴

Az új Ptk. változatlanul fenntartja a harmadik személy javára szóló szerződés megkötésének lehetőségét. Az új Ptk. a 6:136. § - ában szabályozza annyi eltéréssel, hogy a teljesítés különös esetei között kerül elhelyezésre, valamint új szabályként kerül megfogalmazásra az, hogy a harmadik személy akkor is közvetlenül jogosulttá válik, ha ez a szerződés céljából vagy az eset körülményeiből egyértelműen következik. Tehát nem szükséges a kifejezett kikötés.

A jogirodalom és a bírói gyakorlat azonban nem képvisel egységes álláspontot abban a kérdésben, hogy a társaság lehet -e a szindikátusi szerződés alanya. Egyes bírói döntések²⁵ szerint a társaság alanya lehet a szindikátusi szerződésnek és a jogirodalomban is fellelhető hasonló álláspont.²⁶ Meglátásom szerint a gazdasági társaság alanya lehet a szindikátusi megállapodásnak. Ennek alátámasztására két szerződéses konstrukciót szeretnék bemutatni, elsőként egy befektetési szindikátusi szerződést vennék alapul. A befektetési szindikátusi szerződés esetében a befektető egy nagyobb összeget juttat a gazdasági társaság részére, ezért neki érdeke, hogy a befektetés célja megvalósuljon. Ennek okán célszerű a gazdasági társaság szerepeltetése a jogviszonyban, hiszen a szerződésszegés esetére a tagok anyagi felelősségén kívül a társaság is helytállni tartozik a befektető felé, amely részére egy előnyös konstrukciót tételez fel.

A következő szerződéses konstrukció a szindikátusi szerződésnek nevezett vegyes szerződési konstrukció. A jogviszonyban részt vesznek a társaság tagjai, akik egymás között társasági jogi típusú szindikátusi szerződést kötöttek a társaságon belüli együttműködésük szabályozására, részt vesz a befektető, aki nem válik taggá, csak finanszíroz, azaz kölcsönt

²¹ BDT 2007.160.

²² Balásházy Mária i.m. 17.p., BH 1997.10., BH 1998. 89.

²³ Ptk. 233. § (1) – (3)

²⁴ BH 2001.385.

²⁵ BH 2007. 158., EBH 2007. 1617.

²⁶ Sárközy Tamás i.m. 178.p.

nyújt a társaságnak, és részt vesz a társaság is, aki felé a befektető a pénzösszeget szolgáltatja. Tehát a szerződés tartalmában vegyes, mert szerepel benne társasági jogi és adott esetben a polgári jogi szindikátusi szerződés (arra nézve, hogy a tagok a befektető érdekében szavazzanak), valamint a kölcsön elemet megtestesítő befektetési szerződés. E tekintetben a társaság alanya lesz a szindikátusi szerződésnek. Véleményem szerint az ilyen megállapdást a szindikátusi szerződés megnevezés helyett szerencsésebb szindikátusi és befektetési szerződésként elnevezni, hogy egyértelművé váljon a vegyes szerződési jelleg.

2.1. A tagváltozás hatása a szindikátusi szerződésre

A szindikátusi szerződés tekintetében vizsgálni kell a társaság életében bekövetkező tagváltozás hatását a kontraktusra arra tekintettel, hogy a társasági jogi szindikátusi szerződés alanyai nagyobb részt a gazdasági társaság tagjai.

A tagváltozás során elsőként azt kell vizsgálni, hogy az érintett személy tagsági jogviszonya megszűnik a gazdasági társaságnál; illetve másodikként új tag lép be a társaságba és jogviszony keletkezik közöttük és a gazdasági társaság között.

Az előbbi esetben, ha a tag megválnak a gazdasági társaságtól és a tagsági jogviszonya megszűnik, akkor ezzel egyidejűleg a szindikátusi szerződésbeli alanyisége is megszűnik. Ha a szerződést két tag kötötte meg és közülük az egyik jogviszonya szűnik meg, ennek ténye a szindikátusi szerződés megszűnését is magával vonja. A tagsági jogviszony megszűnésére vezető oknak a szindikátusi szerződésre nézve relevanciája nincs.

Ha új tag lép be a gazdasági társaságba, akkor valamivel differenciáltabb helyzet előtt állunk. Az új tag csak akkor válik a szindikátusi szerződés alanyává, ha az az eddigi tagok és az új tag kifejezett szándékában áll. Ennek módjai: novatio (a kötelelem megszűnése azáltal, hogy a régi kötelelem helyébe új kötelelem lép), engedményezés,²⁷ tartozásátvállalás,²⁸ a szindikátusi szerződés bírósági úton történő módosítása.²⁹ Gazdasági társaságok esetében lehetőség nyílik a tagsági jog átruházására is. Ilyen esetben, ha a kiváló tag alanya volt a szindikátusi szerződésnek, a belépő tag is alanya lesz. Kivételt képez ez alól az az eset, ha a szindikátusi szerződés az alanymódosulás ezen lehetőségét kizárja.

²⁷ Ptk. 328 – 331.§§

²⁸ Ptk. 332 – 333.§§

²⁹ Ptk. 241.§

3. A szindikátusi szerződés tárgya

A szerződés tárgya tekintetében kimerítő és pontos felsorolás nem adható. A szindikátusi szerződés tárgya és tartalma rendkívül szerteágazó és sokrétű lehet, szindikátusi szerződés ugyanis többféle jogviszonyt szabályozhat. Lehetnek olyan elemei, amelyek kifejezetten a társasági jog körébe tartoznak, de lehetnek polgári jogi, munkajogi, versenyjogi, stb. vonatkozásai is.³⁰ Mint minden szerződés, a szindikátusi szerződés is bármely, a felek által lényegesnek tartott kérdést szabályozhat annyi megkötéssel, hogy a szerződésben foglaltak ne ütközzenek jogszabályba és lehetőség szerint ne álljanak ellentétben a társasági szerződéssel. A szerződésekre vonatkozó szabályoktól akkor térhetnek el, ha azt a jogszabály nem tiltja (diszpozitivitás).

Az alábbiakban egy példálózó jellegű felsorolásban szeretnék megemlíteni néhány jellegzetes szabályozási tárgykört:

- a gazdasági társaság révén elérni kívánt célok rögzítése, az ehhez megfelelő tevékenységi körök kiválasztása,³¹
- mely alapítónak kívánnak elsőbbségi részvényt juttatni,³²
- a tervezett jegyzett tőke kapcsán megfelelő kalkuláció készítése (apportlistát nem helyettesítheti),³³
- előszerződési tartalom,³⁴
- az esetleges jogkövetkezmények jellegéről, ha valamelyik alapítónak felróhatóan hiúsul meg a társaság létesítése.³⁵

Ilyen tartalmú szindikátusi szerződés a gazdasági társaság cégjegyzékbe történő bejegyzése előtt is köthető. Azonban, ha a gazdasági társaság cégbejegyzésére nem kerül sor, a szindikátusi szerződés lehetetlenül, azaz a teljesítés olyan okból válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, és így a szindikátusi szerződés megszűnik.³⁶ A teljesítés lehetetlenné válásáról a tudomást szerző fél haladéktalanul köteles a másik felet értesíteni, ellenkezőleg az értesítés elmulasztásából eredő kárért a mulasztó felelős.³⁷ A felelősség módja és mértéke

³⁰ BH 1998.89.

³¹ Kolben György „A szindikátusi szerződés” (KJK, Budapest, 1996, 32.p.)

³² Kolben Gy. i. m. 38.p.

³³ KGD 1997.173.

³⁴ Haitsch Gyula „Szerződés létrehozásának mellőzése előszerződés alapján annak következtében, hogy a szerződés tartalma nem határozható meg” (Gazdaság és Jog, 2003/3., 25 – 26.p.)

³⁵ Juhász J. i. m. 731.p.

³⁶ Ptk. 312.§ (1)

³⁷ Ptk. 312.§ (1)

kapcsán a szerződésen kívül okozott károkra vonatkozó szabályok alkalmazandóak. A gazdasági társaság bejegyzése előtt megkötött szindikátusi szerződés jogellenes felmondása miatt érvényesített kártérítési követelés elbírálásánál azt is figyelembe kell venni, hogy a társaság tagjai - a cégnyilvántartási bejegyzés megtagadása esetén - kötelesek a tevékenységüket megszüntetni, ezért a társaság működéséhez kötődő szindikátusi szerződés teljesítése lehetetlenül.”³⁸

A felsorolás további részében olyan szabályozási tárgyak szerepelnek, amelyek a működő gazdasági társaság esetében bírnak relevanciával:

- választottbíróági kikötés,
- jogviták esetére alkalmazandó jog kikötése,³⁹
- jogági kollízió kiküszöbölése,⁴⁰
- kisebbségi jogok gyakorlása,⁴¹
- szavazás,⁴²
- ügyvezető és ellenőrző szervek összetétele,⁴³
- versenytilalmi megállapodás,⁴⁴
- társasági nyereség felhasználása,⁴⁵
- hosszú távú üzletpolitika kialakítása,⁴⁶
- társaság számára nyújtandó kedvezmény.⁴⁷

A következőkben az egyes szerződési tárgyak közül szeretnék néhányat kiemelni és részletesebben bemutatni.

³⁸ EBH 2006. 1428

³⁹ Lukács – Sándor – Szűcs i. m. 47.p.

⁴⁰ Balásházy M. i. m. 16.p.

⁴¹ Balásházy M. i. m. 17.p.

⁴² Kolben Gy. i. m. 107.p.

⁴³ Jasztrabszki T. i. m. 8.p.

⁴⁴ Lukács – Sándor – Szűcs i. m. 31.p

⁴⁵ Juhász József „Cégek körében gyakoribb atipikus szerződések I.” (Céghírnök, 2009/4., 11 – 12.p.)

⁴⁶ Balásházy M. i. m. 17.p.

⁴⁷ Pécsi Ítéltábla Gf IV. 30 203/2008/3.

3.1. A szavazási megállapodás

A szavazási megállapodás vizsgálata során a tulajdoni elkülönülés alapelvéből kell kiindulnunk. Az alapelv értelmében az alapítók a vagyoni (és nem vagyoni) hozzájárulásukkal teremtik meg az új jogalany, a gazdasági társaság vagyonát. Ez a rendelkezésre bocsátott vagyontömeg a gazdasági társaság tulajdonába kerül, ez az újonnan alapított jogalany elkülönült vagyona. Ez a vagyon nem képezi a tagok tulajdonát (nem is képezheti, hiszen hatályos magánjogunk a jogalanyon való tulajdonjog fennállását nem engedélyezi), hiszen az elkülönült vagyontömeg perszonifikálódik, azaz jogalannyá válik, függetlenedik előző tulajdonosától.⁴⁸ A vagyoni hozzájárulás ellentételezéseként a gazdasági társaság tagja a társasági törvényben⁴⁹ és a társasági szerződésben meghatározott tagsági jogait gyakorolhatja. Ilyen tagsági jog például a szavazati jog. A szavazati jog mértékét a társasági szerződés rögzíti. A tag az őt megillető jogát a legfőbb szervi ülésen gyakorolhatja személyesen vagy meghatalmazottja útján. A szavazati jog mértéke a tag által teljesített vagyoni hozzájárulás mértékéhez igazodik, de jogszabály ettől eltérően is rendelkezhet. A legfőbb szerv a határozatait többnyire egyszerű szótöbbséggel hozza.⁵⁰ A Gt. megállapít olyan kivételeket, amikor $\frac{3}{4}$ -es szótöbbség (kft. esetén a társasági szerződés módosításához)⁵¹ vagy egyhangúság (kkt. és bt. esetén az átalakulás elhatározásához)⁵² szükségeltetik a határozatok meghozatalához. Az egyszerű szótöbbséget igénylő határozathozatal esetében problémát jelenthet a szavazategyenlőség, ugyanis erre nézve a Gt. irányadó rendelkezést nem tartalmaz. Amennyiben a szavazás során szavazategyenlőség alakul ki, akkor a tagok a határozat -tervezetet újratárgyalhatják.⁵³ „Konkrét jogeset kapcsán a Legfelsőbb Bíróság leszögezi, hogy semmis az a társasági szerződési rendelkezés, mely szerint szavazategyenlőség esetén az ügyvezető szavazata dönt: ebben az esetben ugyanis hiányzik a szótöbbség. A Gt. ezirányú rendelkezései kógensek, így ezektől a szabályoktól a tagok egyező akarattal sem térhetnek el. Nem lehet akként rendelkezni, hogy szavazategyenlőség esetén a tagok valamely tagnak vagy akár az ügyvezetőnek többszavazati jogot adnak és így döntenek a határozat – tervezet ügyében: a szavazategyenlőség jogintézményét ugyanis a Gt. nem ismeri. (...) A gazdasági társaság tagjai (részvényesei) a közös cél érdekében fokozottabb együttműködésre

⁴⁸ Fazekas Judit - Harsányi Gyöngyi - Miskolczi Bodnár Péter - Ujváriné Antal Edit „Magyar társasági jog” Novotni Kiadó, Miskolc, 2011, 48.p.

⁴⁹ 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról, a továbbiakban Gt.

⁵⁰ Gt. 20. § (6) bekezdés

⁵¹ Gt. 152. §

⁵² Gt. 93. § (5) bekezdés

⁵³ Auer Ádám – Bakos Kitti – Buzási Barnabás – Farkas Csaba – Nótári Tamás – Papp Tekla „Társasági jog, Lectum Kiadó, Szeged, 2011, 155.p.

kötelesek.”⁵⁴ Ez az együttműködés akár szavazási megállapodás formájában is testet ölthet. Bár a szavazási megállapodás elsődleges célja nem a szavazategyenlőség problematikájának kiküszöbölése, hanem a társaság egyes tagjai érdekeinek érvényesülését hivatott biztosítani, mindemellett a tagok nem azonos vagyoni hozzájárulást teljesítenek, így a szavazati arányok sem lesznek egyezők, ez pedig megnehezíti a $\frac{3}{4}$ -es szótöbbséget vagy egyhangúságot igénylő döntések meghozatalát. Ezért a probléma feloldására megfelelő eszközként szolgál a szavazási megállapodás. Ez a megállapodás a társasági szerződésben nem kerül szerepeltetésre, így társasági jogi kötőereje nincs, pusztán kötelmi igények érvényesítésére adhat alapot.

A szavazási megállapodás a gazdasági társaság tagjai (alapítók) közötti megállapodás, mely huzamosabb időre szól vagy egyszeri, eseti jelleggel bír. A megállapodás megköthető a társaság alapításakor vagy a társaság működése során.

A társaság alapítása során a társasági szerződésnek minden esetben tartalmaznia kell a szavazati jog mértékét. Probléma vetődhet fel abban az esetben, ha a szindikátusi szerződés és a társasági szerződés aláírása között újabb tag kíván az alapítók sorába belépni. Ez a szavazás létét a következőképpen érintheti: a tag beleegyezik a szavazásra vonatkozó megállapodásba és taggá válik; vagy számára elfogadhatatlan a megállapodás tartalma és ezáltal az egyezség hiánya folytán nem is alakul meg a gazdasági társaság; vagy a gazdasági társaság megalakul, de az új, fellépő tag nélkül. A részvénytársaságok esetében annyival árnyaltabb a helyzet, hogy a nyilvánosan működő részvénytársaság esetében alapítási tervet kell készíteni.⁵⁵ Ez az alapítási terv tartalmazni fogja – többek között – a részvények megnevezését és az ahhoz kapcsolódó részvényesi jogokat (szavazati jog).⁵⁶ Az alakuló közgyűlésen az alapítási tervben foglaltaktól csak a részvényjegyzők egyhangú döntésével lehet eltérni.⁵⁷ Alapításkor nemcsak a szavazati jog mértékét határozzák meg, hanem felállíthatnak egy tényleges szavazási és döntéshozatali mechanizmust. Mindezt a felek nyugodtan rögzíthetik a szindikátusi szerződésben, hiszen a Gt. szerint ez nem kötelező tartalmi eleme a társasági szerződésnek. Ilyen esetben a szindikátusi szerződést célszerű benyújtani a Cégbírósághoz, ellenkező esetben a határozat hatályon kívül helyezése esetén a bíróság nem a szavazásra irányuló megállapodást veszi alapul, hanem a Gt. rendelkezései alapján fog határozni. Ilyen esetben

⁵⁴ Auer – Bakos – Buzási – Farkas – Nótári – Papp i. m. 155.p.

⁵⁵ Gt. 288. § (2) bekezdés

⁵⁶ Gt. 288. § (3) bekezdés

⁵⁷ Gt. 294. § (2) bekezdés

mondhatni semmi értelme sincs a szavazásra vonatkozó szindikátusi szerződésnek, csupán kötelmi igények érvényesítésére kerülhet sor annak megszegése esetén.

A már működő gazdasági társaság esetében is köthető szavazási megállapodás, mely az előzőekben említettek alapján egyszeri alkalomra is szólhat, de huzamosabb együttműködést is megvalósíthat. Ez utóbbi esetben szavazási konzorciumról beszélhetünk. Ez az együttműködés kettős célokat szolgálhat: egyrészt egy szűkebb tulajdonosi kör érdekeinek az érvényre juttatását szorgalmazza vagy a gazdasági társaságban a kisebbség szövetkezik egymással annak érdekében, hogy a törvény által részükre nyújtott „védelmet” fokozottabban érvényre juttathassák.

„E véd – és dacsövetség jelleg”⁵⁸ óhatatlanul arra enged következtetni, hogy a szavazási konzorcium a Ptk. 568 – 578/A. §§ - okban szabályozott polgári jogi társaságnak feleltethető meg. „A polgári jogi társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy gazdasági tevékenységet is igénylő közös céljuk elérése érdekében együttműködnek és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást közös rendelkezésre bocsátják. Polgári jogi társaságot a felek közös gazdasági érdekeik előmozdítására és az erre irányuló tevékenységük összehangolására, vagyoni hozzájárulás nélkül is létrehozhatnak.”⁵⁹ A Polgári Törvénykönyvben szereplő definíció második mondata a koordinatív polgári jogi társaság meghatározása. A koordinatív pjt. elsődleges célja a tevékenység összehangolása a közös cél elérése érdekében. Ennél fogva a vagyoni hozzájárulás teljesítése nem szükséges, anélkül is létrehozható. A koordinatív pjt. csakúgy, mint a szavazási konzorcium kötelmi jogviszony, hiszen szerződéssel jön létre, közös cél motiválja a szerződő feleket, valamint a jogviszony létesítéséhez vagyoni hozzájárulás nem szükségeltetik. Azonban még a koordinatív típusnál is képződhet nyereség vagy veszteség, amelyet a felek közösen viselnek.

Az új Polgári Törvénykönyv már nem polgári jogi társaságot szabályoz, hanem polgári jogi társasági szerződést.⁶⁰ Ez önmagában nem jelent valódi változást, hiszen a pjt. ezt megelőzően is kötelmi jogviszonyként funkcionált. Alapvető változás és a szavazási konzorcium pjt - ként való funkcionálását is érintő módosítás, hogy a pjt. vagyoni hozzájárulás nélkül nem lesz alapítható a jövőben. Eddig a koordinatív - kooperatív pjt., mely

⁵⁸ K. P. (Cégvezetés 1997/3., 28.p.)

⁵⁹ Ptk. 568. § (1) bekezdés

⁶⁰ 6:498. – 513. §§

vagyoni hozzájárulás nélkül volt alapítható, nagyban hasonlított a szavazási konzorciumra. A vagyoni hozzájárulás kötelező teljesítése folytán az azonosítás nehezebbé, az elhatárolás annál könnyebbé vált.

Egy összehasonlító táblázattal szeretném szemléltetni a polgári jogi társaság és a szavazási konzorcium közötti hasonlóságokat és különbségeket.⁶¹ A koordinatív pjt. és a szavazási konzorcium elhatárolása során a legszembevetőbb különbség az, hogy a koordinatív pjt. esetében képződhet nyereség, míg a szavazási konzorcium esetében sohasem. Ennél fogva a Societas Leonina tilalma a szavazási konzorcium esetében nem értelmezhető, hiszen nincs vagyon, ezáltal nincs nyereség, sem veszteség, ezért a felelősségi kérdések is másként alakulnak. Vagyon hiányában annak forgalomképessége, valamint a tagi és társasági viszony szétválása sem értelmezhető a szavazási konzorcium kapcsán.

3.2. Választottbíróági kikötés

3.2.1. Választottbíróági kikötés a szindikátusi szerződésben

A fentiek alapján – értelemszerűen – a szindikátusi szerződés is tartalmazhat választottbíróági kikötést. Kérdés azonban, hogy a szindikátusi szerződésben szereplő választottbíróági kikötés a társasági szerződéssel kapcsolatos jogvitára alkalmazható - e? Továbbá, ha a társasági szerződés részeként szerepel a választottbíróági kikötés, az kiterjeszthető - e a szindikátusi szerződésből fakadó jogvitákra? A kérdések megválaszolásához vissza kell gondolnunk a szindikátusi szerződés Janus – arcúságára.⁶² Azaz, ha kizárólag a szindikátusi szerződés tartalmaz választottbíróági kikötést és a szindikátusi szerződés nem függ szorosan a társasági szerződéstől, azaz önálló, a választottbíróági kikötés nem értelmezhető kiterjesztően, a társasági szerződésből származó jogvitákra nem alkalmazható.⁶³ Ha a társasági szerződés részeként szerepel a választottbíróági megállapodás és a szindikátusi szerződés szoros kapcsolatban áll a társasági szerződéssel, ebben az esetben a választottbíróági kikötés hatálya a szindikátusi szerződésre is kiterjed.⁶⁴

⁶¹ 1. és 2. melléklet

⁶² A szindikátusi szerződés fogalma, 1.p.

⁶³ Lukács – Sándor – Szűcs i. m. 68.p. alapján

⁶⁴ Lukács – Sándor – Szűcs i. m. 68.p. alapján

A választottbíróági kikötés kiterjeszthetősége kapcsán a bírói gyakorlat a következőképp foglal állást:

„A társasági tagoknak a társasági szerződésből fakadó jogvitájára a szindikátusi szerződésben foglalt választottbíróági kikötést nem lehet kiterjesztően értelmezni.”⁶⁵

Az alapul fekvő ügyben a felek szindikátusi szerződésben állapodtak meg gazdasági társaság alapításáról. A felek úgy rendelkeztek, hogy a szerződésből fakadó vitás kérdéseket választottbíróági úton kell rendezniük, azaz a választottbíróági kikötés egy olyan szindikátusi szerződésben szerepelt, amelyet a gazdasági társaság alapítására tekintettel kötöttek, abban meghatározták az alapítás legfontosabb kérdéseit és rendelkeztek a felek egymás közötti viszonya kérdésében. A későbbiekben a társaság megalapításra került, azonban a társasági szerződésbe a választottbíróági kikötés nem került beemelésre. (Időközben a társaság újjáalakult, alanyváltozás következett be a tagok személyében.) A gazdasági társaság tagkizárásra irányuló határozatot hozott, melynek hatályon kívül helyezését kérte rendes bíróság előtt a tagkizárással érintett. Az alperes az eljárás megszüntetését kérte arra hivatkozással, hogy a szindikátusi szerződésben szereplő választottbíróági kikötés folytán a rendes bíróságnak nincs hatásköre az eljárás lefolytatására. Ennek alapján az elsőfokú bíróság az eljárást megszüntette. A felperes ezt követően fellebbezéssel élt arra hivatkozással, hogy a szindikátusi szerződés már teljesedésbe ment, és ennél fogva a szindikátusi szerződés kikötése a jelen jogvitára nem alkalmazható. Az alperes arra hivatkozással kérte a végzés helybenhagyását, hogy a szindikátusi szerződés ma is létező, érvényes és hatályos szerződés és az kiegészíti a társasági szerződést. A felperes fellebbezését a bíróság alaposnak találta. Ezt azzal indokolta, hogy a társaság újjászervezése folytán a szindikátusi szerződés alanyai és a társaság alanyai sem azonosak. Továbbá a korábban hatályos Gt.⁶⁶ akként rendelkezett, hogy „a társasági szerződéssel kapcsolatos jogvitákban a Magyar Gazdasági Kamara mellett szervezett Állandó Választott Bíróság jár el, ha a felek ezt a társasági szerződésben (alapszabályban) kikötötték.”⁶⁷ Mivel a felek a társasági szerződésben a választottbíróági eljárás lehetőségét nem kötötték ki, így a perre a rendes bíróság hatásköre áll fenn.

Véleményem szerint ez az eseti döntés ma már nem irányadó, ugyanis az 1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról hatályon kívül helyezésre került, valamint a jelenleg hatályos Gt. a választottbíróági eljárás lehetőségére vonatkozóan ilyen megkötést nem

⁶⁵ BH 1992. 772

⁶⁶ 1988. évi VI. törvény

⁶⁷ 1988. évi VI. tv. 18. §.

tartalmaz. A jelenlegi Gt. csak a választottbíráskodás lehetőséget rögzíti, egyebekben pedig a Vbt. rendelkezéseit tekinti irányadónak. A Vbt. szerint pedig a választottbíróági kikötés a társasági szerződésben is megtehető annak egy pontjaként, illetve külön szerződés is köthető róla, ennél fogva nem csak és kizárólag a társasági szerződésben lehet választottbíráskodásról rendelkezni.

„A társasági szerződésben foglalt választottbíróági kikötést nem lehet kiterjesztően értelmezni és a szindikátusi szerződésből fakadó jogvitákra is alkalmazni.”⁶⁸

Jelen jogesetben a társasági szerződés tartalmazta a választottbíróági kikötést. Az alperes a szindikátusi szerződésben foglalt termékvásárlási és exportköteleességét nem teljesítette és ezzel kárt okozott a gazdasági társaságnak. A felperes a szindikátusi szerződés megszegéséből fakadó kártérítés megfizetése iránt indított pert. A bíróság álláspontja szerint a szindikátusi szerződésben foglalt vételi kötelezettség előszerződés volt a felperes és az alperes között, így tehát az nincs kapcsolatban a társasági szerződéssel, a szindikátusi szerződésben választottbíróági kikötés nem szerepel, a társasági szerződésben szereplő választottbíróági kikötést nem lehet kiterjesztően értelmezni, ennél fogva az ügy elbírálása a rendes bíróság hatáskörébe tartozik.

Arra nézve, hogy a szindikátusi szerződésben vagy a társasági szerződésben szereplő választottbíróági kikötés a szerződések közötti szoros kapcsolat esetén kiterjeszthetően értelmezhető - e nem találtam irányadó bírói döntést. Véleményem szerint azonban előfordulhat olyan eset, amikor a kiterjesztő értelmezésre sor kerülhet. Ha egy kkt. tag vagy bt. tag személyes közreműködést vállal a társaság életében, akkor a három lényeges kérdést, miszerint ki végzi, mikor végzi és hogyan végzi a személyes közreműködést, részletesen szabályozni kell. Erre lehetőség nyílik a társasági szerződésben vagy akár a szindikátusi szerződésben is. Utóbbi esetben a társasági szerződés „kiegészítésre” kerül a szindikátusi szerződésben, és az a társasági szerződéshez járul (járulékos jellegű). Ha a személyes közreműködés nem vagy nem megfelelő teljesítése miatt perre kerül sor és a társasági szerződés választottbíróági kikötést tartalmaz, ez a kikötés kiterjesztően értelmezendő, hiszen a személyes közreműködésre vonatkozó többlétszabályok a szindikátusi szerződésben kerültek rendezésre.

A jogirodalomban létezik olyan álláspont is, amely szerint a szindikátusi szerződés esetében nem lehet választottbíróági kikötést alkalmazni, mert a szindikátusi szerződés háttérjoganyaga nem a Gt., hanem a Ptk., amely a kötelmi jogviszonyok kapcsán ilyen jellegű

⁶⁸ BH 1994. 424.

rendelkezést nem tartalmaz.⁶⁹ Meglátásom szerint ez az álláspont nem teljesen fedi a valóságot. Ugyanis a szindikátusi szerződés megkötésére sor kerülhet a gazdasági társaság létesítésével összefüggésben. Ha az alapítók ilyen céllal kötnek szindikátusi szerződést, így elkerülhetetlenül a társasági jog élvez elsőbbséget a polgári jogi szabályokkal szemben,⁷⁰ így a jogviták kapcsán választottbírószági kikötés szerepelhet a szindikátusi szerződésben, hiszen a Gt. a választottbíráskodás lehetőségét nem tilalmazza.

4. A szindikátusi szerződés megkötése

A Ptk. 200. § (1) bekezdése alapján a szerződéses szabadság elvéből kiindulva a szerződéskötési, partnerválasztási és szerződési típuszabadság mellett a felek szabad akarata érvényesül a szerződés tartalmának megállapítása során is. A tartalom – meghatározás szabadsága magában foglalja a típuszabadságot is, azaz a felek dönthetnek úgy, hogy a törvényben nevesített szerződések valamelyikét kötik meg vagy akár több szerződés elemeit vegyítetik, létrehozva egy vegyes szerződést vagy olyan szerződéstípust választanak, amely a fent említett egyik kategóriába sem sorolható, azaz megállapodásukkal atipikus szerződést keletkeztetnek. A szindikátusi szerződésben a felek minden általuk lényegesnek tartott kérdést rendezhetnek azzal a kikötéssel, hogy a szerződésben foglaltak nem lehetnek ellentétesek a jogszabályi kógens rendelkezésekkel. Ez a szerződési szabadság korlátozását jelenti. A szindikátusi szerződés esetében a klasszikus korlátok mellett (szerződéskötési kötelezettség, partnerválasztás tilalma, típuskényszer, tartalomalakítás szabadságának korlátai) egy speciális megkötés is érvényesül, abban az esetben, ha a szindikátusi szerződés járulékos jellege dominál, azaz a társasági szerződésre tekintettel kötötték meg. Ugyanis, ebben az esetben a szindikátusi szerződés tartalma nem lehet ellentétes a társasági szerződésbe foglalt rendelkezésekkel.

A szerződéskötési kötelezettség a szindikátusi szerződés esetében akkor érvényesül, ha a szindikátusi megállapodás előszerződési jelleget ölt, azaz a felek megállapodtak abban, hogy egymással egy későbbi időpontban szerződést kötnek. Ebben az esetben a szerződéskötési szabadság nem sérül valóban, hiszen a felek korábbi önkéntes megállapodásán alapszik a kényszer.⁷¹ Azonban az előszerződés alapján a bíróság is kikényszerítheti a szerződés megkötését, valamint megállapíthatja annak tartalmát. Ahogy a korábbiakban kifejtettem, ez a szabály a szindikátusi szerződés lényegével ellentétben áll akkor, ha a szindikátusi szerződés

⁶⁹ Kiss Daisy „A szindikátusi szerződés” (Cégvezetés, 2000/3., 49. p.)

⁷⁰ BH 1998. 89.

⁷¹ Bíró György „Kötelmi jog” (Novotni Kiadó, Miskolc, 2010, 225. p.)

egy bizalmi, személyes viszonyt hivatott keretek közé szorítani, ennél fogva a bíróság általi tartalomalakítás – véleményem szerint – a felek közötti kapcsolat ellehetetlenedéséhez vezethet.

5. Az érvénytelenség

5.1. A semmisség

Az érvénytelenség kapcsán előljáróban a semmiséget és megtámadhatóságot⁷² – mint az érvénytelenség két formáját – kell részletesebben megvizsgálni. Egy szerződés akkor lesz érvénytelen, ha létrejött, azonban nem alkalmas a kívánt joghatás kiváltására, mert valamilyen hibában szenved. Ilyen hiba lehet a szerződési akarat hibája, az akaratnyilvánítás hibája, valamint a célzott joghatás hibája. Az érvénytelenségnek mindig a szerződés megkötésekor kell fennállnia. Az érvénytelenség egy absztrakt kategória, önmagában nem létezik. Két megjelenési formája van: a semmisség és a megtámadhatóság.

A semmiségi okok többnyire társadalmi érdeket sértenek, ennél fogva önmagában kiváltja az érvénytelenséget, azaz ipso iure érvénytelen lesz a szerződés. A semmisségre bárki, határidő nélkül hivatkozhat és a megállapításához külön eljárásra nincs szükség. A „bárki” kitételt a bírói gyakorlat megszorítóan értelmezi, és akként foglal állást, hogy perindításra csak az jogosult, akinek jogosultsága jogszabály felhatalmazásán alapul vagy jogi érdekkeltséggel bír. A „határidő nélkül” kitétel kapcsán is érvényesül egy szűkítő állásfoglalás a bírói gyakorlat részéről, miszerint a semmis szerződés érvénytelenségére eredménnyel csak az általános elévülési határidőn belül (5 év) lehet hivatkozni. Mivel külön eljárás nem szükséges a semmisség megállapításához, így a bíróság hivatalból is észlelheti azt és helyreállíthatja az eredeti állapotot.

Az egyes semmiségi okok a következők:⁷³

1. akarathibák:

- cselekvőképtelenség, korlátozott cselekvőképesség,⁷⁴
- színlelt szerződések,⁷⁵

⁷² Lenkovics Barnabás „Polgári jogi alapok” (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2008, 162. p.)

⁷³ Nagy Éva – Pecze Dóra Polgári jog I. (Dialóg Campus Kiadó, 2007, 302.p.)

⁷⁴ Lenkovics B. i.m. 162.p., Bíró Gy. i.m. 327.p.

- fizikai kényszer,⁷⁶
- álképviselés.⁷⁷
- 2. akaratnyilvánítás hibája
 - alaki hiba⁷⁸
- 3. célzott joghatás hibája
 - jogszabály megkerülésével kötött szerződések,⁷⁹
 - jogszabályba ütköző szerződések,⁸⁰
 - jóerkölcsbe ütköző szerződések,⁸¹
 - uzsorás szerződés,⁸²
 - lehetetlen szerződés,⁸³
 - tisztességtelen kikötés fogyasztói szerződésben.⁸⁴

5.2. A megtámadhatóság

A megtámadhatóság egy feltételes érvénytelenséget jelent, akkor válik a szerződés érvénytelenné, ha a megtámadásra jogosult eredménnyel érvényesíti a jogát. A megtámadhatóság magánérdeket sért, így a megtámadásra csak az jogosult, akinek a megtámadáshoz törvényes érdeke fűződik. A megtámadás egyoldalú, írásbeli jognyilatkozat az ellenérdekű félhez címezve, melyben megfogalmazásra kerül, hogy a megtámadási jog jogosultja a szerződést érvényteleníteni kívánja. Ha ez az írásbeli nyilatkozat eredménytelen, a jogosult az igényét haladéktalanul érvényesítheti a bíróság előtt. A megtámadási határidő egy év, amely elévülési jellegű határidő. A megtámadási határidő kezdete tévedés, megtévesztés esetén attól számított egy év, amikor ezt a sérelmet szenvedett fél felismerte, jogellenes fenyegetés esetén a kényszerhelyzet megszűnésétől számított egy év, feltűnő értékaránytalanság esetén a sérelmet szenvedett fél teljesítésétől, részteljesítés esetén az első részlet teljesítésétől számított egy év, jogi személy által meghatározott tisztességtelen szerződési feltétel esetén, a sérelmet szenvedő fél teljesítésétől számított egy év. A

⁷⁵ Lenkovics B. i.m. 162.p., Bíró Gy. i.m. 328.p.

⁷⁶ Lenkovics B. i.m. 163.p., Bíró Gy. i.m. 330.p.

⁷⁷ Bíró Gy. i.m. 331.p.

⁷⁸ Lenkovics B. i.m. 163.p., Bíró Gy. i.m. 331.p.

⁷⁹ Lenkovics B. i.m. 164.p., Bíró Gy. i.m. 334.p.

⁸⁰ Lenkovics B. i.m. 164.p.

⁸¹ Lenkovics B. i.m. 164.p., a jogszabály megkerülésével kötött szerződések, valamint a jogszabályba és jóerkölcsbe ütköző szerződések együttesen tilos szerződések

⁸² Lenkovics B. i.m. 164.p., Bíró Gy. i.m. 337.p.

⁸³ Lenkovics B. i.m. 164.p., Bíró Gy. i.m. 338.p.

⁸⁴ Bíró Gy. i.m. 339.p.

megtámadási jog megszűnik, ha a megtámadásra jogosult fél erről írásban lemond a megtámadási jog megnyílta után vagy, ha a szerződést írásban megerősítik a megtámadási jog megnyílta után.

Az egyes megtámadhatósági okok a következők:⁸⁵

1. akarathibák⁸⁶

- tévedés,
- megtévesztés,
- jogellenes fenyegetés.

2. célzott joghatás hibája⁸⁷

- szolgáltatás – ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékaránytalanság,
- ÁSZF tisztességtelen volta,
- késedelmi kamat túlzott mértéke.

Az érvénytelenség általános jogkövetkezménye, hogy az ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, vagyis a felek által célzott joghatás nem érhető el. További jogkövetkezmény az érvénytelenségi ok kiküszöbölése, valamint az eredeti állapot helyreállítása. Ha az érvénytelenség kiküszöbölhető, úgy ennek megtörténtét követően a bíróság ex tunc, a szerződés megkötésének időpontjára visszamenőleg hatályossá nyilvánítja a szerződést. Az eredeti állapot helyreállítása csak természetben történhet, és ennek a jogkövetkezménynek csak dolgok tulajdonjogának az átruházása kapcsán van helye. Ellenkező esetben az érvénytelenség jogkövetkezménye kizárólag az érvényessé vagy hatályossá nyilvánítás, illetve ezek kizártsága esetén az érvénytelenség pusztá megállapítása lehet.

5.3.Érvénytelenség a társasági jogban

A társasági jogban az általános érvénytelenségi szabályok eltérően érvényesülnek. Az érvénytelenség vizsgálata során két létszakaszt kell megemlíteni a társasági szerződés vonatkozásában. Az első a cégbejegyzés előtti, a második a cégbejegyzést követő szakasz. A nyilvántartásba vétel előtti szakaszban a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni, azonban az egyes semmisségi és megtámadhatósági okok ez esetben nem alkalmazhatóak maradéktalanul. Relevanciával bíró semmisségi okok a következők: a jogszabályba, jóerkölcsbe ütközés; a

⁸⁵ Nagy - Pecze Dóra Polgári jog I. (Dialóg Campus Kiadó, 2007, 302.p.)

⁸⁶ Bíró Gy. i.m. 314 – 319.p., Lenkovics B. i.m. 163.p

⁸⁷ Bíró Gy. i.m. 319 – 323.p., Lenkovics B. i.m. 165.p

jogszabály megkerülésével kötött szerződés; fizikai kényszer; színlelt szerződés és az alakszerűségi hiba. A megtámadhatósági okok közül a tévedés; megtévesztés; jogellenes fenyegetés képezheti vizsgálódás tárgyát. A társaság jogerős cégbejegyzését követően megtámadásra már nincs lehetőség, a semmiség megállapítására pedig csak a Cégtörvényben⁸⁸ meghatározott perben, a Gt – ben meghatározott okból⁸⁹ kerülhet sor.

5.4. Érvénytelenség a szindikátusi szerződés kapcsán

A szindikátusi szerződés kapcsán az érvénytelenség vizsgálata akkor bír igazán relevanciával, ha a szindikátusi szerződést a társasági szerződésre tekintettel kötötték meg. Ugyanis ebben az esetben nem egyértelmű, hogy a két szerződés sorsa hogyan rendeződik, illetve miként konkurál egymással a polgári jogi és a társasági jogi érvénytelenség.

A jogirodalom és a joggyakorlat is egységesen a jóerkölcsbe ütközés és a színlelés, mint érvénytelenségi okot emeli ki. „A színlelés kétoldajú, tudatos magatartás, amikor is a felek közös akarata arra irányul, hogy azt a szerződést, amely jognyilatkozataik alapján keletkezne, ne kössék meg, illetve helyette más tartalmat és más joghatást kiváltó szerződést kössenek.”⁹⁰

A Ptk. színlelt szerződésre vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak a szindikátusi szerződés és a társasági szerződés összefüggéseiben azon egyszerű oknál fogva, hogy a társasági jogban a Gt. és a Ctv. speciális rendelkezései okán a jogerős cégbejegyzést követően csak a speciális érvénytelenségi okokra lehet hivatkozni, azaz a speciális szabály lerontja az általánost. Továbbá, ha a szindikátusi szerződés vizsgálata során kerül megállapításra a társasági szerződés színlelt volta, a speciális szabályok folytán továbbra sem lehet érvénytelenség megállapítása iránt pert indítani. Ezen szabályozás célja a forgalom biztonságának előtérbe helyezése. Ennek az indoka az, hogy a felek a társasági szerződéssel egy tartós és folyamatos jellegű jogviszonyt hoznak létre, melyben közös cél motiválja őket, a közös eredmény elérése. Ennél fogva nem az a cél, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeként az eredeti állapot kerüljön helyreállításra, hanem az, hogy a jövőre nézve az érvénytelenséget kiküszöböljék, ezáltal a felek közötti jogviszony továbbra is fenntartható legyen.⁹¹

„A jóerkölcs olyan jogi kategória, amely a társadalom általános étékítéletét fejezi ki. A szerződés jóerkölcsbe ütközésének megállapítása során nem a szerződő fél érdeksérelmét,

⁸⁸ Ctv. 69. §

⁸⁹ Gt. 12. § (4)

⁹⁰ BH 2001. 29.

⁹¹ A bekezdés Balásházy M. i. m. 18. p. alapján készült.

hanem azt kell vizsgálni, hogy maga a jogügylet társadalmilag elítélendő - e.”⁹² A jóerkölcsbe ütközés a szindikátusi szerződés kapcsán minden kétséget kizáróan felmerülhet. A nyilvánosság hiánya folytán ugyanis a gazdasági társasággal szerződő felek esetében a tagok közötti másodlagos megállapodás rejtve marad(hat). Ez abban az esetben aggályos, ha a szindikátusi szerződés olyan rendelkezést is tartalmaz, amely a szerződő félre nézve kihatással van. Ha ez a szerződési rendelkezés a harmadik személy előtt titokban marad és rá nézve hátrányos joghelyzetet szül, a jóerkölcsbe ütközés esete megállhatja a helyét. Azonban a bírói gyakorlat másként vélekedik: „a piaci verseny során a szereplőknek üzleti érdekük fűződik ahhoz, hogy ne jelenjen meg minden döntésük és annak indoka transzparens módon a versenytársak előtt; ezért a szindikátusi szerződés önmagában nem sérti a tisztességesen gondolkodó vállalkozók által felállított értékrendet, az üzleti tisztesség zsinórmértékét, a jóerkölcsöt.”⁹³

A szavazási megállapodás kapcsán is felvetődhet az érvénytelenség kérdése. A szavazási megállapodás lényege abban áll, hogy a felek abban állapodnak meg, hogyan szavazzanak a legfőbb szervi ülésen. Ezen megállapodás érvénytelensége akkor áll fenn, ha a szavazásra nézve olyan megállapodást kötnek ki, ami valamely jogszabály (kógens) rendelkezéseivel áll ellentétben (pl. valamelyik tagtól egyszeri vagy többszöri esetben megvonják a szavazás jogát).

A szavazási megállapodást a joggyakorlat nem tekinti érvénytelennek azért, mert a szavazásra vonatkozó társasági jogi szabályok megtartásra kerülnek a szindikátusi szerződésre tekintet nélkül is.⁹⁴ Véleményem szerint ez egy helyes álláspont, ugyanis ha bármely – szavazásra vonatkozó – jogszabály csorbát szenvedne, a határozat hatályon kívül helyezése iránti pert lehetne indítani, ennél fogva nem látom értelmét olyan szavazási megállapodás létrehozásának, mely a jogi rendelkezésekkel ellentétben áll. Az más kérdés, hogy a tag a véleményének szabad kialakítása kapcsán önként enged a korlátozásnak és nyomás hatására úgy szavaz, ahogyan elvárják tőle a részes felek annak érdekében, hogy a szavazási megállapodás által érvényesíteni kívánt céljukat elérjék.

⁹² LB Gfv. VI. 31.227/2002/4.

⁹³ GYÍT Pf. II. 20.014/2009/4.

⁹⁴ BDT 2007. 160.

5.5. A szindikátusi szerződés és a társasági szerződés egymáshoz való viszonya

A két szerződés viszonya tekintetében nem alakult ki egységes álláspont a jogirodalomban: egyes álláspontok szerint a társasági szerződés és a szindikátusi szerződés nem állhat ellentétben egymással vagy a Gt. eltérést nem engedő kógens normáival, ugyanis a jogszabályba ütközés semmisséget von maga után;⁹⁵ a másik uralkodó álláspont szerint a szindikátusi szerződés esetében is alkalmazandó az a kitétel, mely szerint a szerződéseket tartalmukban, önállóan kell megítélni és ütközés esetén nem kell az ellentmondást feloldani.⁹⁶

Meglátásom szerint e két markáns álláspont kialakulása ismételtlen csak a szindikátusi szerződés önálló, illetve járulékos jellegére vezethető vissza. Ha a szindikátusi szerződés járulékos jellegét vesszük alapul, akkor ez az együttműködési megállapodás önmagában nem létezik, hanem kizárólagosan a társasági szerződéssel összefüggésben jelenik meg, szoros kapcsolatban áll azzal. Ennél fogva a szindikátusi szerződés keretszerződési jelleget ölt, funkciója abban áll, hogy az alapként szolgáló társasági szerződést kiegészítse, pontosítva ezáltal a felek közötti együttműködést. A szerződési tartalom szabad kialakítása a járulékos jellegű szindikátusi szerződés esetében is érvényesül, azonban a megállapodás megkötése során kiemelt figyelemmel kell lenni – első sorban – a Gt. és más jogszabályok kógens rendelkezéseire. Az eltérés csak akkor megengedett, ha ezt a jogszabály lehetővé teszi. Ennél fogva a szindikátusi és társasági szerződés nem lehet ellentétes egymással, hiszen szorosan összefonódnak, az egyik kiegészíti a másikat.

A szindikátusi szerződés és a társasági szerződés kapcsolata tekintetében a BH 1998. 89. alapvető megállapításokat tett. A bíróság megállapította, hogy a szindikátusi szerződés vizsgálata során nem választható el az azzal egyidőben kötött, lényegében és alapvetően azzal azonos tartalmi elemeket magában foglaló alapító okirattól. A bíróság kifejtette, hogy a szindikátusi szerződést nevesített szerződésként hatályos jogunk nem szabályozza, azonban a bírói gyakorlat egységesen foglal állást tekintetben, hogy alapvetően polgári jogi szerződésről van szó, de ha azt a gazdasági társaság létesítésére tekintettel kötik, olyan szorosan kapcsolódik a társasági joghoz, így a szindikátusi szerződés értelmezése csak a társasági joggal szoros összefüggésben, ennek prioritást adva történhet meg. A határozat szerint a szindikátusi szerződésnek közös megegyezéssel való megszüntetése nem érinti sem a

⁹⁵ Jasztrabszki T. i. m. 7. p.

⁹⁶ Sárközy T. i. m. 188. p.

társasági szerződést, sem a gazdasági társaságot, még akkor sem, ha a szindikátusi szerződésnek voltak társasági jogi elemei, vagy magukba foglaltak olyan rendelkezéseket, amelyek a társasági szerződésben is szerepeltek. További megállapítása a bíróságnak, hogy a szindikátusi szerződés a társaságra kötelezettséget nem ró, csupán a részes felek közötti együttműködésnek minősül.

A szindikátusi szerződés és a társasági szerződés egymáshoz való viszonyának vizsgálatát nehezebbé teszi az, hogy mindkét szerződés eltérő jellemzőkkel rendelkezik: a társasági szerződés mindig nyilvános, ugyanis a cégbejegyzési eljárás során kötelezően be kell nyújtani a cégbíróság részére, ennél fogva a cégnilvánosság elve kiterjed a társasági szerződésre is. A szindikátusi szerződés esetében ez nem mindig igaz. Főszabály szerint a szindikátusi szerződést nem kell benyújtani a cégeljárás során a cégbíróság részére, ennek eldöntése a felekre van bízva. Némely esetekben ez célszerű, más esetekben pedig hátrányosan érintheti a társaság tagjait. A szavazási megállapodás esetében célszerűnek mutatkozik a szavazásra vonatkozó speciális, többszabályt tartalmazó szindikátusi szerződés benyújtása az illetékes bíróság számára, hiszen ha a határozat hatályon kívül helyezése során a szindikátusi szerződésre hivatkozunk, ám azt a nyilvánosság nem ismeri, a bíróság nem veszi alapul a felek közötti megállapodást. Előnyös lehet a titokban tartás olyan esetben, ha üzleti titok megőrzésére irányul a megállapodás tartalma, hiszen ezáltal a gazdasági társaság versenypozíciója nem kerül veszélybe. Ez utóbbi folytán a szindikátusi szerződés benyújtásának kötelezővé tétele nem várható el a gazdasági szereplőktől. További különbség a két szerződés között, hogy a társasági szerződés esetében jogválasztásra nincs lehetőség, míg a szindikátusi szerződés esetében – ha abban külföldiek is részt vesznek – megállapodhatnak az alkalmazandó jog kikötésében. „Nincs akadálya annak, hogy egy kéttagú, magyar székhelyű kft. esetében, amelynek egyik tagja magyar, a másik német, a szindikátusi szerződésre nézve a svájci jogot kössék ki mögöttes jogterületként, a szerződés több nyelven készüljön, és a felek mondjuk az angol nyelvű változatot nevezzék hivatalosnak, illetve hogy a társasági jogi vitákban mondjuk a párizsi választottbíróság francia nyelvű eljárását kössék ki.”⁹⁷ A szindikátusi szerződés tehát rugalmasabb megállapodás, a társasági szerződéshez képest kényelmesebb megoldást biztosít a felek részére.

⁹⁷ Sárközy i. m. 187. p.

6. A szindikátusi szerződés tartalma

Tartalomalakítás korlátai a szindikátusi szerződés esetében érvényesülnek. Azaz a szindikátusi szerződés megkötése során is tekintettel kell lenni a kógens jogszabályi rendelkezésekre és az eltérés csak abban az esetben megengedett, ha a jogszabály erre lehetőséget ad (diszpozitivitás). Tehát a korlátozást a kógens norma valósítja meg. Továbbá a szindikátusi szerződés nem tartalmazhat olyan kikötést, amely primátust tulajdonít a benne foglalt rendelkezéseknek a társasági szerződéssel szemben vagy a társasági szerződést a saját függelékeként degradálja, a Gt. kógens előírásaiba ütközik, csak a társasági szerződésben kellene szerepelnie, nem pedig olyan kikötésként, ami a társasági szerződésben írtaknak a megkerülésére irányul.⁹⁸ „Amíg tehát a társasági szerződés a társaság szervezetét és működését, harmadik személyekkel szembeni kapcsolatfelvétel módját, a tagoknak a társasággal szembeni jogait és kötelezettségeit rendezi, a szindikátusi szerződéssel az azt megkötő tagok a társaságon belül egymással szembeni kapcsolatukat, együttműködésüket és elvárásaikat szabályozzák.”⁹⁹ Ennél fogva a szindikátusi szerződés által szabályozott jogviszony igen sokféle lehet: társasági jogi, polgári jogi, munkajogi, versenyjogi, egyéb. Mivel a szindikátusi szerződésre nézve jogi szabályozás nem létezik, az alkalmazandó jogszabály felkutatása fejtörést okozhat. A kérdés eldöntésére ismételten a járulékoság – önállóság fog választ adni. Ha a szindikátusi szerződés a társasági szerződésre tekintettel került megkötésre, mert a társaság működése során a tagok egymás közötti viszonyát vagy a személyes közreműködés mikéntjét kívánják szabályozni, értelemszerűen a Gt. rendelkezéseit kell elsődlegesen alkalmazni. A Gt. 9. § (2) bekezdése pedig egy felhatalmazó rendelkezés arra nézve, hogy a Gt. által nem szabályozott személyi és vagyoni viszonyok tekintetében a Polgári Törvénykönyv rendelkezései az irányadóak. Teljesen egyszerű a megoldás, ha valamely kérdést a Gt. nem szabályozza, a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. A bírói gyakorlat egységes abban, hogy bár alapvetően polgári jogi szerződésről van szó, de – ha azt a társaság létesítésére tekintettel kötik meg a cég alapításában részt vevő felek – éppen ezen okból, olyan szorosan kapcsolódik a társasági joghoz, hogy a szindikátusi szerződés értelmezése, a polgári jogi szabályok érvényesülése csak a társasági joggal szoros összefüggésben, ez utóbbinak prioritást adva képzelhető el.¹⁰⁰ Ha a szindikátusi szerződés önállóan létezik, függetlenül más szerződéstől, ebben az esetben a Ptk. kötelmi jogi

⁹⁸ Juhász József i. m. 732. p.

⁹⁹ BH 1998. 89.

¹⁰⁰ BH 1998. 89.

rendelkezéseit kell alkalmazni. Ha a szindikátusi megállapodás valamilyen – jogszabály által szabályozott – speciális rendelkezést tartalmaz, ebben az esetben a speciális kérdések eldöntésére az azt szabályozó jogszabályt kell alkalmazni. Összességében elmondható, hogy a Ptk. minden esetben alkalmazható jogszabály, a speciális jogszabályok alkalmazásának kérdésére pedig a szindikátusi szerződés tartalma ad választ.

Az új Ptk. a 3:4. §-ban szereplő rendelkezésével a következőképp módosítja a fentebb felvázoltakat: az új Ptk. eltérést enged a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól, eszerint ahol a társasági szerződés eltérhet az új Ptk-tól, ott a szindikátusi szerződés is eltérhet, továbbá a szervezeti rész diszpozitivitása folytán mind a társasági, mind a szindikátusi szerződésben kiköthetők a társasági jogtól idegen jogintézmények. Ha az eltérést a törvény tiltja vagy az a hitelezők, a munkavállalók, valamint a kisebbség érdekeit sérti, avagy a törvényes működés feletti felügyelet érvényesülését akadályozza, ott az új Ptk-tól való eltérés tilos. Az új Ptk. alapján továbbra is a társasági szerződés primátusa érvényesül, valamint a szindikátusi szerződés nem irányulhat jogszabály megkerülésére.

A következőkben a jogterület szerint csoportosított szindikátusi szerződések bemutatására vállalkozom, sorrendben: a tisztán társasági jogi, a tisztán más jogági és a vegyes jogági szindikátusi szerződés bemutatására vállalkozom.

6.1. A befektetési szindikátusi szerződés

A befektetési szindikátusi szerződés mögött mindig egy startup vállalkozás áll. A startupok tekintetében egyöntetűen elfogadott fogalmi meghatározás nem létezik, azonban az biztosn kijelenthető, hogy a startupok olyan kis- vagy középvállalkozások, amelyek innovatív ötlettel, új technológiával vagy szabadalommal rendelkeznek, azonban egy ilyen kkv. számos kihívással találkozik a gyenge alkupozíció, a kis tőke vagy a likviditási nehézségek miatt, nem beszélve az alacsony kockázattűrő képességükről. Ezért az innovatív ötlet megvalósításához tőkére van szükségük, tőkéhez pedig befektető révén juthatnak. A könnyebb áttekinthetőség érdekében a befektetés létszakaszai alapján mutatnám be a szindikátusi szerződés ezen típusát.

1., Term Sheet¹⁰¹

¹⁰¹ Szabályozza egy start-up és egy befektető között (a jövőben) megvalósuló együttműködést.

Ez egy szándéknyilatkozat jellegű megállapodás, amelyben az együttműködés sarokkövei kerülnek lefektetésre a céltársaság és a befektető között. Ez nem kötelező erejű megállapodás, a befektetéstől ebben a szakaszban vissza lehet lépni mind a befektető, mind a potenciális céltársaság részéről.

2., Befektetési szindikátus szerződés

Ha a felek egyetértenek abban, hogy a befektetést eszközölni kell, annak célja reális és elérhető, a szindikátusi szerződés megkötésére kerül sor. A szindikátusi szerződés már köti a feleket, az abban foglaltakat maradéktalanul teljesíteni kötelesek, ellenkező esetben a szerződésszegés jogkövetkezményei kerülnek alkalmazásra. A befektető azonban az együttműködés során különböző biztosítékokat köt ki, mert nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel a megvalósítandó innovatív ötlet kapcsán.

A szindikátusi szerződésben rögzíteni kell a befektetés célját is, amely a befektető részéről a nyereségből való részesedés, a céltársaság részéről például a célpiacra történő belépés pénzügyi feltételeinek a megteremtése lehet vagy akár egy franchise hálózat növekedése. A cél érdekében a befektető a szerződésben meghatározott feltételek teljesülése esetén befektetés keretében a pénzösszeget a céltársaság javára biztosítja és az így megszerzett részesedését 3-5 éven belül (előreláthatólag) értékesítik.

3., Tőkeemelés

Ezt követően a befektető a tőkét tőkeemelés révén vagy tagi kölcsön keretében bocsájta a start-up vállalkozás rendelkezésére azzal, hogy a céltársaság tagjává (részvényesévé) fog válni. A tőke rendelkezésre bocsátása több részletben valósul meg és minden részlet teljesítése tekintetében egy vagy több célkitűzésnek, illetve feltételnek kell megvalósulni. Ezek az ún. mérföldkövek. A tőkeemeléshez közgyűlési határozat szükségeltetik. Itt szeretném megjegyezni, hogy ilyen esetben célszerűnek mutatkozik egy szavazási megállapodás megkötése a társaság tagjai részéről, melyben kötelezettséget vállalnak arra, hogy a tőkeemelés kapcsán azonosan szavaznak, azaz igenlő szavazatukkal támogatják azt. Ezáltal a szerződéses konstrukció vegyessé válik, mert nem pusztán a befektetés mikéntjé, hanem a szavazást is szabályozzák. Ahhoz, hogy a tőkeemelés megvalósuljon, a céltársaságnak igazolnia kell, hogy nincs pénzügyileg kedvezőtlen helyzetben, azaz nem

minősül nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak¹⁰² vagy vele szemben csőd-, felszámolási vagy végelszámolási eljárás nem folyik, valamint a befektetési szerződésben meghatározott további feltételeknek eleget kell tennie. A második és a harmadik tőkeemelés során is rögzítésre került a tőkeemelés feltétele, illetve végrehajtásának módja.

A befektető a céltársaságban taggá, avagy részvényessé válik, így részére különböző elsőbbségi jogokat köthetnek ki a szindikátusi megállapodásban. Lehetséges elsőbbségi jogok a részvényhez kapcsolódóan az osztalékelsőbbség, ami azt jelenti, hogy a céltársaságnak a részvényesek között felosztható éves adózott eredményéből, vagy amennyiben a céltársaságnak az adott üzleti évben adózott eredménye nincs, a céltársaságnak a részvényesek között felosztható eredménytartalékából felosztható teljes osztalék a befektetőket illeti meg. A szavazats elsőbbség értelmében stratégiai döntésre vonatkozó közgyűlési határozat csak abban az esetben hozható, ha azt a befektetők által leadható szavazatok többsége is támogatja. Ezen felül kiköthető még a likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbség, avagy jegyzési elsőbbség új részvények forgalomba hozatal esetén.

4., Exit

A befektetés célja a befektető részéről az, hogy az általa a start-up vállalkozásba investált pénzeszeget megfelelő hozammal vehesse ki a szerződésben meghatározott idő eltelte után. Ennek érdekében kerül szabályozásra az exit (a befektető céltársaságból történő kilépése), amikor a befektető viszi magával a hozammal növelt tőkét is.

6.2. A szindikátusi és a koncessziós szerződés

A mai kapitalista világfelfogásban a piacot az áru és a földrajzi terület határozza meg. A piacon több gazdasági szereplő kap helyet, mely szereplők egymással versengenek a fogyasztói igények kielégítése érdekében. Előfordul olyan eset, amikor az állam a használat, hasznosítás és a tevékenység végzésének jogát magának fenntartja, ennél fogva a piac ezen területén a verseny kizáródik. Kérdésként merül fel, hogy ebben az esetben az állam hogyan valósítja meg az őt megillető kizárólagos jogok gyakorlását? A kérdésre két válasz adható: egyik megoldás az, ha az állam egy gazdasági társaságot hoz létre, melyben többségi

¹⁰² „az a vállalkozás, amelynek a saját tőkéje a jegyzett tőke fele alá csökken, és a jegyzett tőke egynegyedének megfelelő mértékű veszteséget a vállalkozás a megelőző 12 hónap során szenvedte el, vagy a magyar jog szerint a vállalkozás megfelel mindazon feltételeknek, amelyek alapján fizetési képtelenségi eljárás alá vonható” (Official Journal of the European Union C 244, Volume 47, 1 October 2004)

szavazati joggal rendelkezik vagy részvénytársaság esetében vétőjoga van. A másik megoldás a koncessziós szerződés megkötése.

A koncessziós szerződés egy atipikus, polgári jogi kontraktus, melynek specialitása abban áll, hogy az állam vagy az önkormányzat az állam kizárólagos tulajdonában vagy az önkormányzat törzsvagyonaiban lévő dolgok birtoklására, használatára, hasznosítására, valamint az állami vagy önkormányzati koncesszióköteles tevékenység gyakorlására a koncessziós pályázat nyertesével szerződést köt. A koncessziós szerződés további specialitása a társasági jogi vetületben áll. A szerződést kizárólag az állam vagy az önkormányzat kötheti meg a koncessziós pályázat nyertesével. A pályázat nyertese csak olyan személy lehet, aki a Gt. által támasztott alanyi korlátok egyikének sem esik a hatálya alá. Ez azért fontos kitétel, mert az eljárás nyertese gazdasági társaság alapítására lesz köteles. A társaság alapításához kapcsolódó joghatás, hogy a koncessziós társaság létesítésével lép hatályba a koncessziós szerződés és az abból fakadó jogok nem a nyertest, hanem a koncessziós társaságot illetik. A szindikátusi szerződés szempontjából releváns társasági jogi vetület abban áll, hogy a koncessziós társaság létesítésére irányuló társasági szerződés mellett a koncessziós szerződés szindikátusi szerződésként minősül.

6.3. A versenykorlátozó szindikátusi megállapodás

Az anyagi versenyjog két fő részre osztható: a tisztességtelen verseny és a versenykorlátozás kategóriájára. A tisztességtelen verseny során a beazonosítható ellenérdekű fél szenved sérelmet és ezen sérelem orvoslása, a jogsértés megállapítása bírói útra tartozik. A tisztességtelen verseny kategóriájába sorolható például a hírnévrontás vagy az üzleti titok megsértése. A versenykorlátozás során a közérdek szenved sérelmet, ennél fogva az ellenérdekű fél pontos beazonosítása nem lehetséges, a piaci versenytárs vagy a fogyasztó egyaránt érintett lehet. A versenykorlátozó magatartások megítélése a Gazdasági Versenyhivatalra tartozó, kvázi judiciális közigazgatási eljárás.

A tisztességtelen verseny és a versenykorlátozás tilalmát mondja ki az 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról.

A gazdasági versenyt korlátozó megállapodásokat szokás kartell megállapodásnak is nevezni. Jellemzője, hogy vállalkozások közötti megállapodás vagy összehangolt magatartás eredményeként jelentkezik. Az összehangolt magatartás azt jelenti, hogy a verseny résztvevői egymásra figyelemmel azonos piaci magatartást tanúsítanak, pl. azonos időben, azonos mértékben emelnek árat. A kartell – megállapodások további jellemzője, hogy a résztvevők önkéntes akarat – elhatározása folytán jön létre, amellyel a céljuk abban áll, hogy a versenyt

szűkítsék a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása révén. A megállapodás azonban nem feltétlenül vezet a verseny korlátozásához, lehet, hogy csak ennek lehetőségét célozza.

Egy ilyen megállapodás megkötésére a szindikátusi szerződés tökéletesen alkalmas. Gyakran rejtve marad a felek ezirányú megállapodás, hiszen a cégbíróság felé történő benyújtás mellőzésével a cégnyilvánosság elve a felek együttműködési megállapodására nem terjed ki.

6.4. A szindikátusi szerződés a versenyjog és a közbeszerzési jog határán

A közbeszerzési eljárás egy folyamat, egy speciális versenyeztetési eljárás, amelyet a Közbeszerzési törvényben¹⁰³ (a továbbiakban Kbt.) taxatív meghatározott ajánlatkérő indít, és amelynek során szigorú alaki és tartalmi szabályok betartása és betartatása mellett lehet versenyeztetni az ajánlattevőket. Az eljárás célja minden esetben az optimális ajánlat megtalálása. Mivel a piaci szereplők versenyéről van szó, elkerülhetetlen a közbeszerzési jog versenyjoggal való kapcsolódásának vizsgálata.

A közbeszerzési eljárás során a szindikátusi szerződésnek akkor lehet relevanciája, ha az ajánlatkérő által megindított eljárás során - tegyük fel - 5 ajánlattevő teszi meg az ajánlatát akként, hogy ez az 5 ajánlattevő egymással szindikátusi szerződést köt azzal a tartalommal, hogy 4 ajánlattevő az ajánlatát úgy teszi meg, hogy az érvénytelen legyen vagy egyáltalán ne is tegye meg az ajánlatát, és egy ajánlattevő kerüljön ki nyertesként az eljárás végén, vele kösse meg az ajánlatkérő a szerződést. Ellentételezésként a nyertes ajánlattevő az érvénytelen ajánlatot tett piaci szereplőket fogja alvállalkozóként alkalmazni. Ezt ajánlat - visszatartásnak szokás nevezni. Tovább differenciálható az alaphelyzet, ha a szindikátusi megállapodásban a felek úgy állapodnak meg, hogy az egyik fél kedvezőtlenebb ajánlatot tesz. „Ilyenkor a veszteséget vállaló ajánlattevő látszólag az ajánlattételi felhívásnak megfelelő ajánlatot tesz, azonban ez csupán egy színlelt ajánlat annak érdekében, hogy az ajánlattevő gyakorlatilag gondolkodás nélkül a másik ajánlattevő ajánlatát válassza, és így módon a versenyeztetési eljárás eredménye az ajánlattevők titkos megállapodásának megfelelően alakuljon.”¹⁰⁴

A versenyjogi aspektus igazán az ún. körbenyeréses módszer¹⁰⁵ kapcsán érhető tetten. Ennek az a lényege, hogy a résztvevők folyamatosan kapcsolatban maradnak egymással, újra és újra megkötik a szindikátusi szerződést és a szerződésekben a nyertes ajánlattevői és az

¹⁰³ 2011. évi CVIII. törvény

¹⁰⁴ Juhász Ágnes „Közbeszerzés a versenyjog határán” (Miskolci Jogi Szemle, 2010, 142. p.)

¹⁰⁵ Juhász Ágnes i.m. 143. p.

alvállalkozói pozíciót „forgatják” egymás között. Ez a megállapodás piacfelosztó kartellként minősül abban az esetben, ha földrajzi területekre vetítve osztják fel egymás között az egyes pozíciókat. Erre példa a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának Vj – 27/2003/16. sz. határozata, amikor a Nemzeti Autópálya Rt. az autópályaszakaszok építésére kiírt közbeszerzési eljárás során állapodtak meg kifejezetten az autópálya – építési munkálatok felosztásáról.

7. A szindikátusi szerződés biztosítékai

A Polgári Törvénykönyvben szabályozott biztosítékok elsődleges funkciója az, hogy növelje a felek teljesítési hajlandóságát, valamint garانتálja a szerződésszerű teljesítést. Ugyanis előfordulhat, hogy valamely fél nem hajlandó a szerződésben vállaltak teljesítésére. A szindikátusi szerződés alapvetően bizalmi jellegű szerződés, azonban pusztán a bizalomra alapozni egy szerződéses jogviszonyt nem szerencsés. Hogy a felek a közöttük létrejött megállapodást megerősítsék, a Ptk – ban nevesített valamely biztosíték alkalmazását köthetik ki a szindikátusi szerződésben. Véleményem szerint a szindikátusi szerződés esetében a legszerencsésebbnek a kötbér kikötése mutatkozik, mint szerződést biztosító mellékkötelezettség. Azonban a szerződés tartalma okot adhat egyéb¹⁰⁶ szerződési biztosíték alkalmazására is.

A kötbér – a Ptk. alapján – olyan szerződést biztosító mellékkötelezettség, amelyben a kötelezett arra vállal kötelezettséget, hogy meghatározott pénzösszeget teljesít abban az esetben, ha olyan okból, amelyért felelős nem vagy nem szerződésszerűen teljesít. A kötbér kikötésére kizárólag írásban kerülhet sor.¹⁰⁷ A feleknek a szerződésben pontosan meg kell jelölniük, hogy milyen esetben áll be a kötbérfizetési kötelezettség. További jellemzője a mellékkötelezettségnek, hogy kizárólag akkor kell teljesíteni, ha a kötelezettnek felróható módon hiúsul meg a szerződésszerű teljesítés.

Ahogy a bevezetésben már említettem, a kötbér tekinthető a legszerencsésebb szerződési biztosítéknak a szindikátusi szerződés esetében. A bírói gyakorlat egységesen a kártérítés mellett tör lándzsát, mint a szerződésszegés lehetséges jogkövetkezménye, azonban a kötbér esetében annak összegéig a károsodást nem kell bizonyítani. Ez azért szerencsés,

¹⁰⁶ kezességvállalás, Buy - out, Buy - sell, Russian Roulette, Texas Shoot - out, Dutch Auction

¹⁰⁷ Ptk. 246. § (1) bekezdés

mert egy szindikátusi szerződés esetében a károsodás összecsúszása, véleményem szerint nem megállapítható.

A szindikátusi szerződés és a társasági szerződés konkurálása kapcsán említést érdemel az a kérdéskör, hogy ha a fent nevezett szerződések valamelyikében a felek kötbérfizetési kötelezettséget kötnek ki a nem vagy hibás teljesítés esetére, ez a kikötés a másik szerződésre kihat – e? Azaz csak az egyik szerződésben szereplő kötbérikötés a másik szerződésre nézve is kihatással van vagy sem. Véleményem szerint a szindikátusi szerződésben, mint a társasági szerződés “mellékletében” szereplő kötbérikötés a társasági szerződés megszűnése esetén nem alkalmazható jogkövetkezmény. És ez fordítva is igaz. Álláspontom egy bírósági döntéssel kívánom alátámasztani.¹⁰⁸ Az alapul fekvő ügyben a felperesek és az alperes adás – vételi szerződést kötöttek. A szerződés 9. pontja szerint megállapodtak abban, hogy amennyiben a birtokbaadásra nyitvaálló határidő lejártát követő nyolcadik napig az ingatlan nem felel meg a szerződés mellékletében - azaz az engedélyezési tervkivonatban és a műszaki leírásban - meghatározottaknak és a vevők a vételárat maradéktalanul megfizették, úgy az eladó napi 5000 forint késedelmi kötbért tartozik fizetni. Amennyiben az eladó késedelme a harminc napot meghaladja, úgy a vevők jogosultak voltak póthatáridő tűzésére és teljesítés, valamint kötbér követelésére, illetve jogosultak voltak a szerződéstől elállni. A jogvitára az adott okot, hogy az alperes az adásvételi szerződésben vállalt kötelezettségeit (a birtokbaadás időpontjáig az ingatlan használatbavételi engedélye iránti kérelmet előterjeszti és az engedély egy másolatát a vevők rendelkezésére bocsátja) nem teljesítette és a felperesek a kötbér megfizetését követelték. A perbeli esetben viszont a felek nem valamennyi, a szerződésben az alperes által vállalt kötelezettséget és nem is a használatbavételi engedély beszerzésének kötelezettségét biztosították kötbérrel, hanem azt, hogy az alperes teljesítése megfeleljen a szerződés mellékletét képező engedélyezési tervkivonatnak és műszaki leírásnak.

Ha a fenti döntést a szindikátusi szerződés és a társasági szerződés egymáshoz való viszonya kapcsán szeretnénk értelmezni, elmondható, hogy az általam tett kijelentés megalapozott és helytálló.

Ezen túlmenően a szerződési gyakorlat is kialakította a maga biztosítéki rendszereit. Ezen rendszer kimerítő és szemléletes bemutatására nem vállalnék kísérletet tekintettel a terjedelmi korlátokra, valamint a folyamatosan változó és átalakuló gyakorlatra, ami miatt a biztosítékok köre folyamatosan bővül, változik. A szindikátusi szerződés kapcsán releváns biztosítékok a

¹⁰⁸ BH 2011. 63.

következők: Buy - out, Buy - sell, Russian Roulette, Texas Shoot - out, Dutch Auction.¹⁰⁹ A Buy - out és a Buy - sell megállapodások arra az esetre jelentenek megoldást, ha a társaság tagjai között olyan éles ellentét alakul ki, amely folytán az együttműködés lehetetlenné válik, ezért a konfliktus a részesedés kivásárlásával kerül orvoslásra. Meglátásom szerint ez egy szerencsés konstrukció, ugyanis a szindikátusi szerződés elsődleges célja a gördülékeny és hatékony együttműködés biztosítása a társaságon belül. Ha az együttműködés csak bizonyos tagok vonatkozásában nem áll fenn, célszerűtlen lenne az egész szindikátusi megállapodás felbontása, hiszen a többi tag vonatkozásában az együttműködési hajlandóság megvan, elégségesnek mutatkozik a kivásárlás konstrukciójának alkalmazása. A fentikonstrukció továbbármányalt változata a Texas Shoot - out, valamint a Russian Roulett, amely akkor fordul elő, ha a szindikátusi szerződésben részes felek érdekeltek abban, hogy egymást kivásárolják. Ez a két konstrukció mutatkozik a legradikálisabbnak. A Russian Roulette esetében az egyik fél ajánlatot tesz a másiknak, amelyben megjelöli, mennyit ér a részesedése készpénzben. Az ajánlatot kapó félnek lehetősége van arra, hogy kivásárolja az ajánlatot tevő részesedését vagy ellenkező esetben ezen az áron egy másik félnek kínálja eladásra a részesedést. A Texas Shoot out esetében a felek kölcsönösen megküldik egymásnak az ajánlataikat, ahol készpénzben megjelölik azt az összeget, amelyen megvásárolnák a másik részesedését. A zárt ajánlatokat együttesen bontják fel és a magasabb ajánlatot tevő nyer, és köteles lesz a vesztes fél részesedésének a megvásárlására. A Dutch Auction a Texas Shoot out variációja. A felek szintén zárt ajánlatot tesznek megjelölve azt a legkisebb árat, amelyen el szeretnék a részesedésüket adni. Akinek az ajánlata a legmagasabb, az „nyer” és megveszi a vesztes részesedését azon az áron, amit a vesztes ajánlott.¹¹⁰

8. A szerződésszegés jogkövetkezményei

Pacta sunt servanda, azaz a megállapodásokat teljesíteni kell. A felek abból a célból kötnek szerződést, hogy az teljesedésbe menjen, vagyis a szerződést kötő felek akarata abban áll, hogy az általuk célzott joghatást elérjék. Szerződésszegés esetén valamely fél felróható magatartása folytán vagy rajtuk kívülálló körülmény okán a szerződés nem megy teljesedésbe, éppen ellenkezőleg a szerződésszegés kategóriája valósul meg. „A

¹⁰⁹ Szabó Gergely Texas Shoot-out, avagy biztosítéki konstrukciók a szindikátusi kötelemben, http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_2012/texas_shootout_avagy_biztositeki_konstrukciok_a_szindikatusi_kotelemben/

¹¹⁰ http://www.barrypopik.com/index.php/new_york_city/entry/texas_shootout_or_texas_showdown_buy_sell_agreement/

szerződésszegés minden olyan magatartás, körülmény vagy állapot, amely a szerződés céljába ütközik, vagy egyébként bármely okból sérti valamelyik félnek a szerződéssel kapcsolatos jogait.”¹¹¹ A szerződésszegés objektív és szubjektív kategóriákba sorolható. Az objektív szerződésszegés esetében a feleken kívülálló ok folytán következik be a szerződésszegés, ilyenkor szankcióként a teljesítés kikényszerítése, a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás egyensúlyának biztosítása vagy a jogviszony megszüntetése alkalmazható, mint szankció. A szubjektív szerződésszegés valamely fél felróható magatartása folytán áll elő, azaz az érintett nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A szubjektív kategória esetében szankcióként a kártérítés alkalmazható.

A társasági jogban valamivel differenciáltabb a helyzet, ugyanis sem a Gt. sem a Ctv. nem tartalmaz irányadó rendelkezéseket a szerződésszegés esetére, így a Gt. 9.§ (2) bekezdése alapján a Gt. által nem rendezett kérdésekben a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseit kell alkalmazni. A szabályozás lényegének megvilágítása érdekében vegyük alapul azt az esetet, amikor egy közkereseti társaságban a tag személyes közreműködés teljesítésére vállal kötelezettséget, ám azt nem vagy nem megfelelően látja el (szerződésszegés). A személyes közreműködés végzésére vonatkozó megállapodás a társasági szerződés részét képezi vagy más, önálló szerződésben is megállapodhatnak a feltételekről. Ha kizárólag a társasági szerződés tartalmazza a személyes közreműködésre vonatkozó szabályokat, abban az esetben – ha szerződésszegés valósul meg – szankcióként a tagkizárás jogintézménye lesz alkalmazható, vagy amit még a társasági szerződés kiköt. Ez társasági jogi szankció. Milyen szankció alkalmazandó akkor, ha a személyes közreműködésre vonatkozó megállapodást szindikátusi szerződés tartalmazza? Erre az esetre a következő megoldást alkalmaznám: a szindikátusi szerződés tárgyát tekintve a társasági szerződéshez járul. Ennél fogva a társasági jog speciális szankciói mellett (tagkizárás) a polgári jog által alkalmazott objektív (jogvesztés, elállási jogot biztosító bánatpénz) és szubjektív (kártérítés) szankciók is alkalmazhatóak. A bírói gyakorlat álláspontja szerint a szindikátusi szerződés megszegése esetén csak olyan jogkövetkezmények alkalmazhatóak, amelyeket a felek a szerződésben kikötöttek és ennek kizárólag a szindikátusi tagok között lehet hatálya, így a megszegésnek társasági jogkövetkezményei nem lehetnek.¹¹² Véleményem szerint ez a megállapítás akkor helytálló, ha a szindikátusi szerződést nem a társasági szerződésre tekintettel kötik meg. Ugyanis a járulékos jellegű szindikátusi szerződés a társasági szerződést kiegészíti, ennél fogva a

¹¹¹ Bíró Gy. i. m. 410. p.

¹¹² GYÍT Gf. II. 20.341/2010/6.

társasági jogviszonyra egyértelmű kihatással van és a társasági jogi jogkövetkezmény elkerülhetetlen. Míg az önálló szindikátusi szerződés függetlenedik az alapjogviszonytól és a szindikátusi tagok között egy újabb jogviszonyt hoz létre, amelynek valóban nincs kihatása az alapjogviszonyra, mert attól elkülönül.

A szerződésszegés jogkövetkezményei tekintetében a jogirodalomban 3 uralkodó álláspont érvényesül. Az első álláspont szerint „az önkéntes teljesítés hiányában a célzott társasági jogi következmények nem lesznek kikényszeríthetőek, helyettük a polgári jog általános szankciójaként kártérítési igény érvényesíthető.”¹¹³

Más álláspont szerint „a szindikátusi szerződésben vállalt kötelezettségek – ha teljesítésük ténylegesen lehetséges és jogszerű, a másik fél érdekében áll és a természetben kikényszerítés nem eredményez gazdasági lehetetlenülést – természetben kikényszeríthetőek.”¹¹⁴ A szerző álláspontját arra alapozza, hogy a szindikátusi szerződésben vállalt kötelezettségek egy meghatározott magatartás tanúsítására vonatkoznak, amelyek többnyire nem is cserélhetők fel kártérítési szankcióval a kötelezettségvállalás jogosultjának jelentős érdekséreleme nélkül, továbbá a magyar jog a természetbeni teljesítés elvén alapszik, ennél fogva a bíróság a szerződéses kötelezettségvállalás tartalmát képező magatartás tanúsítására kell, hogy kötelezze a szerződésszegő felet, feltéve, hogy a kártérítés nem nyújt megfelelő kompenzációt.

Végezetül pedig „a szindikátusi szerződés – mint polgári jogi megállapodás – megszegése nem járhat társasági jogi jogkövetkezményekkel.”¹¹⁵ Az indokolás arra hivatkozik, hogy a szindikátusi szerződés a polgári jog által biztosított szerződési szabadság folytán jön létre, tehát egy Ptk – n alapuló megállapodás, melynek megszegése szerződésszegésnek minősül és ennél fogva társasági jogkövetkezménnyel nem járhat.

Összegzésként elmondható, hogy a kártérítés, mint polgári jogi szankció alkalmazása lehetséges, azonban ez nem jelent teljes reparációt, hiszen ezen szankció alkalmazása a természetbeni kikényszerítés mellőzése esetén esetlegesen a jogosult érdeksérelmével járhat. A bírói gyakorlat a következőképp foglal állást: a szindikátusi szerződés a felekre nézve érvényes kötelmi jogi kötelezettségvállalást keletkeztet, a kötelezettségvállalás

¹¹³ Kisfaludi András „Társasági jogviták választottbíróság előtt” (Acta Conventus de Iure Civili, Tomus X., SZTE ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék kiadványa, szerk.: Papp Tekla, Lectum Kiadó, Szeged, 2009., 119 – 155. p.)

¹¹⁴ Menyhárd Attila „A szindikátusi szerződés kikényszeríthetősége” (Acta Conventus de Iure Civili, Tomus X., SZTE ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék kiadványa, szerk.: Papp Tekla, Lectum Kiadó, Szeged, 2009., 254 – 255. p.)

¹¹⁵ IM Tájékoztató az új társasági törvény és cégtörvény téziseinek részletes indokairól, Magyar Közlöny 2005/51.

megszegésének pedig ugyanaz a jogkövetkezménye, mint más polgári jogi szerződés megszegésének: eltérő kötelmi kikötés hiányában a kártérítés a szankció.¹¹⁶ Egy más döntés szerint, ha a legfőbb szervi ülésen meghozott határozat a szindikátusi szerződés rendelkezéseibe ütközik, nem kérhető a határozat bírósági úton való felülvizsgálata.¹¹⁷ Ebben az esetben tehát a szindikátusi szerződés megszegése valósul meg, ám a társasági jogi szankció – mint a határozat bírósági felülvizsgálata – nem alkalmazható. Ez a döntés a társasági jogi szankciók alkalmazásának kizárásról rendelkezik. Tehát ha a legfőbb szervi határozat a szindikátusi szerződés valamely rendelkezését sérti, kizárólag kötelmi jogi jogkövetkezmény alkalmazható és csak a szindikátusi tagok vonatkozásában.¹¹⁸ Tehát a bírói gyakorlat is a polgári jogi szankciók alkalmazhatósága mellett foglal állást. A felvázoltakkal azonban nem értek egyet. A szindikátusi szerződés megszegése esetén polgári jogi és társasági jogi jogkövetkezmény egyaránt alkalmazható. Társasági jogi akkor, ha az társasági jogi jogintézményt érint és alkalmazásának feltételei fennállnak.

¹¹⁶ GYÍT Pf. II. 20 010/2007/4.

¹¹⁷ GYÍT Gf. IV. 20.075/2008/3.

¹¹⁸ BDT 2007.160.

ÖSSZEGZÉS

A dolgozatban bemutatott társasági jogi szindikátusi szerződés akként írható körül, hogy az egy olyan atipikus együttműködési kontraktus, amely a társasági jogviszonyhoz járul, a tagok egymáshoz és a társasághoz való viszonyát szabályozza a társasági szerződés által nem érintett körben. Azonban, ahogy azt a korábbiakban már említettem, nem szabad elsiklani a szindikátusi szerződés sokoldalúsága felett. Ennek alapján a szindikátusi szerződés egy olyan titkos, csak a jogviszonyban résztvevők által ismert atipikus együttműködési kontraktus, amely önálló szerződésként (többlet – és részletszabályokat alkotva) szabályozza a felek közötti alapjogviszonyt az általuk megvalósítani kívánt cél elérése érdekében, vagy a felek közötti önálló megállapodás révén a cél elérése érdekében tanúsítandó magatartást, valamint követelményrendszert fekteti le.

A jövőbeli kodifikáció kapcsán akként foglalnék állást, hogy a szindikátusi szerződés előnye éppen abban áll, hogy jogszabályok által nem behatárolt, ezáltal biztosítja a felek közötti hatékony együttműködés lehetőségét, a „korlátlan szabadságot”. További előnye a titkosságában rejlik, amely a piaci pozíció, valamint a versenyképesség megőrzését hivatott szolgálni. Ha ezen szerződéstípus kodifikálására kerülne sor, mindenképpen a gyakorlat által kimunkált eredmények alapján kellene elindulni, azonban ez két problémát vet fel: egyrészt a szindikátusi szerződés kapcsán a választottbíróági eljárások a jellemzőek, amelynél fogva a konkrét esetekben hozott döntések gyakran rejtve maradnak, továbbá az Új Polgári Törvénykönyvbe beemelt egyes atipikus szerződések kapcsán az a tendencia mutatkozik, hogy a szabályozás elnagyolt, a kialakult gyakorlat továbbra is irányadó marad az eltérést engedő szabályozás folytán. Félő, hogy a szindikátusi szerződés esetében is csak látszatsmegoldásként szolgálna a törvénykönyvbe történő beemelése vagy akár önálló jogszabályként történő megalkotása, továbbá az is valószínűsíthető, hogy a tipizálás folytán a szerződés elveszítené jellegzetességét, amely miatt egyre népszerűbb a gazdasági élet szereplői körében. A magam részéről akként foglalnék állást, hogy a szindikátusi szerződés jogi szabályozása, a Polgári Törvénykönyvbe történő beemelése nem indokolt, ugyanis a sokszínű tartalom okán egyetlen, a Ptk-ban nevesített szerződéshez sem lehetne hasonlítani.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Auer Ádám – Bakos Kitti – Buzási Barnabás – Farkas Csaba – Nótári Tamás – Papp Tekla „Társasági jog”, Lectum Kiadó, Szeged, 2011)
- Balásházy Mária „A szindikátusi szerződés a társasági és a polgári jog határán” (Gazdaság és Jog, 1993/5.)
- Bíró György „Kötelmi jog” (Novotni Kiadó, Miskolc, 2010)
- Fazekas Judit - Harsányi Gyöngyi - Miskolczi Bodnár Péter - Ujváriné Antal Edit „Magyar társasági jog” (Novotni Kiadó, Miskolc, 2011)
- Haitsch Gyula „Szerződés létrehozásának mellőzése előszerződés alapján annak következtében, hogy a szerződés tartalma nem határozható meg” (Gazdaság és Jog, 2003/3.)
- IM Tájékoztató az új társasági törvény és cégtörvény téziseinek részletes indokairól, Magyar Közlöny 2005/51.
- Jasztrabszki Tamás „A szindikátusi szerződés” (Cég és Jog, 2000/7-8.)
- Jenovai Petra – Papp Tekla – Strihó Krisztina – Szeghő Ágnes „Atipikus szerződések” (Lectum Kiadó, Szeged, 2011)
- Juhász Ágnes „Közbeszerzés a versenyjog határán” (Miskolci Jogi Szemle, 2010)
- Juhász József „Szerződések ütközése Kft-ken belül avagy felesleges duplicitás?” (Magyar Jog , 1991/12.)
- Juhász József „Cégek körében gyakoribb atipikus szerződések I.” (Céghírnök, 2009/4.)
- Kisfaludi András „Társasági jogviták választottbíráóság előtt” (Acta Conventus de Iure Civili, Tomus X., SZTE ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék kiadványa, szerk.: Papp Tekla, Lectum Kiadó, Szeged, 2009)
- Kiss Daisy „A szindikátusi szerződés” (Cégvezetés, 2000/3.)
- Kolben György „A szindikátusi szerződés” (KJK, Budapest, 1996)
- Lenkovics Barnabás „Polgári jogi alapok” (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2008)
- Dr. Lukács Mónika – Dr. Sándor István – Dr. Szűcs Brigitta „Új típusú szerződések és azok gyakorlata a gazdasági életben” (HVG – ORAC, Budapest, 2013)
- Menyhárd Attila „A szindikátusi szerződés kikényszeríthetősége” (Acta Conventus de Iure Civili, Tomus X., SZTE ÁJTK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék kiadványa, szerk.: Papp Tekla, Lectum Kiadó, Szeged, 2009)
- Nagy Éva – Pecze Dóra Polgári jog I. (Dialóg Campus Kiadó, 2007)

Official Journal of the European Union C 244, Volume 47, 1 October 2004

Polgári Törvénykönyv Kommentár, (DVD Jogtár, Complex)

Sárközy Tamás „A szindikátusi szerződésről” (Eörsi Gyula Emlékkönyv, HVG – Orac, Budapest, 2002)

Michael Walther and Ulrich Baumgartner „Joint venture review under the new EC Merger Regulation” (The European Antitrust Review 2007)

<http://cegvezetes.hu/2000/06/a-valasztottbirosag-eljaras/>

http://www.barrypopik.com/index.php/new_york_city/entry/texas_shootout_or_texas_showdown_buy_sell_agreement/

http://www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/3_2012/texas_shootout_avagy_biztositeki_konstrukciok_a_szindikatusi_kotelemben/

ALKALMAZOTT JOGANYAGOK

BDT 2007.160.	GYÍT Pf. II. 20.014/2009/4
BDT 2007.1671.	GYÍT Gf. II. 20.341/2010/6.
BH 1992. 772	LB Gfv. VI. 31.227/2002/4.
BH 1994. 424.	1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
BH 1997.10.	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
BH 1998. 89.	2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról
BH 2001. 29.	1994. évi LXXI. törvény a választottbíráskodásról
BH 2001.385.	1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról
BH 2011. 63.	2006. évi V. törvény a cégnylvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
EBH 2006. 1428	2011. évi CVIII. tv. a közbeszerzésekről
KGD 1997. 173.	
PÍT Gf. IV. 30.247/2007/4.	
PÍT Gf IV. 30 203/2008/3	
GYÍT Pf. II. 20 010/2007/4.	
GYÍT Gf. IV. 20.075/2008/3.	
GYÍT Gf. II.20.118/2009/4.	

1. melléklet: Szavazási konzorcium – Polgári jogi társaság¹¹⁹

	Vagyonegyesítő pjt.	Koordinatív pjt.	Szavazási konzorcium
Jogképesség	csonka jogképesség = tevékenységi körhöz kapcsolódó relatív jogképesség	nincs	nincs
Saját név alatti eljárás	X	X	X
Elkülönült vagyon	vagyontömeg, közös tulajdonban	nincs, mert vagyoni hozzájárulást nem teljesítenek	nincs, mert vagyoni hozzájárulást nem teljesítenek
Állandó szervezet	minden tag jogosult az ügyvitelre	minden tag jogosult az ügyvitelre	nem értelmezhető
Cél, tevékenység	gazdasági tevékenység	tevékenység összehangolása a cél elérése érdekében	tevékenység összehangolása a cél elérése érdekében
Létrejövetel: alakszerűség, nyilvántartásbavétel	X X	X X	X X
Vagyoni hozzájárulás teljesítése a tagok által	kötelező	X	X
Alapítóktól való függetlenedés	X	nem értelmezhető	nem értelmezhető
Személyes közreműködés	lehetséges, kivéve, ha jogi személy tagja van	lehetséges	lehetséges
Societas Leonina tilalma	érvényesül	érvényesül	nem értelmezhető
Tagi felelősség	elsődleges, korlátlan, egyetemleges	elsődleges, korlátlan, egyetemleges (mert így is képződhet nyereség vagy veszteség)	szerződésszegés jogkövetkezményei
Szervezeti jog a tagnál	igen	X	X
Tagot megillető vagyoni hányad forgalomképessége	X	X	nem értelmezhető
Társasági és tagsági jogviszony szétválík – e	igen	igen	nem értelmezhető
Tagsági jogviszony	igen	igen	igen

¹¹⁹ Ez a melléklet Dr. Papp Tekla „A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok” (Ünnepi tanulmányok Balásházy Mária tiszteletére, szerk.: Bodzási B., Budapest, 2010, 271 – 287. p.) alapján készült

megszüntetése kötelmi jogi eszközökkel			
Szerződésmódosítás	lehetséges, csak a továbbfolytatásról	lehetséges, csak a továbbfolytatásról	lehetséges
Szerződésszegés realizálódása	csak a tagok között	csak a tagok között	csak a tagok között

2. melléklet: Szavazási konzorcium – Polgári jogi társaság az új Ptk – ban

	Polgári jogi társasági szerződés	Szavazási konzorcium
Jogképesség	csonka jogképesség = tevékenységi körhöz kapcsolódó relatív jogképesség	nincs
Saját név alatti eljárás	X	X
Elkülönült vagyon	vagyontömeg, közös tulajdonban az elhasználható dolog, közös használatban az el nem használható dolgok	nincs, mert vagyoni hozzájárulást nem teljesítenek
Állandó szervezet	a tagok együttesen jogosultak az ügyvitelre	nincs
Cél, tevékenység	közös cél érdekében történő együttműködés (nem kitétel a gazdasági tevékenység és kizárólag gazdasági célra is létrehozható)	tevékenység összehangolása a cél elérése érdekében
Létrejövétel: alakszerűség, nyilvántartásbavétel	X X	X X
Vagyoni hozzájárulás teljesítése a tagok által	kötelező, fejenként egyenlő mértékben (lehet pénz, vagyoni értékkel rendelkező dolog, vagyoni értékű jog, szolgáltatás)	X
Alapítóktól való függetlenedés	X	X
Személyes közreműködés	igen, vagyoni hozzájárulásként is lehet	lehetséges
Societas Leonina tilalma	igen, 6:502. § (2)	nem értelmezhető
Tagi felelősség	nincs egyetemlegesség, a vagyoni hozzájárulás alapján alakul	szerződésszegés jogkövetkezményei
Szervezeti jog a tagnál	igen	X
Tagot megillető vagyoni hányad forgalomképessége	X	nem értelmezhető
Társasági és tagsági jogviszony szétválík - e	igen	nem értelmezhető
Tagsági jogviszony megszüntetése kötelmi jogi eszközökkel	igen, rendes, rendkívüli felmondás	lehetséges
Szerződésmódosítás	lehetséges, csak a továbbfolytatásról	lehetséges
Szerződésszegés realizálódása	csak a tagok között	csak a tagok között